

Vejledning om statsforvaltningernes behandling af faderskabssager

Indholdsfortegnelse

- 1. Indledning**
 - 1.1. Lovmæssig baggrund
 - 1.2. Oversigt over de væsentligste ændringer i forhold til den tidligere lovgivning
- 2. Hovedgrupper af faderskabssager i statsforvaltningen**
- 3. Sagens parter**
- 4. Sager, der kan afsluttes uden nærmere undersøgelser**
 - 4.1. Omsorgs- og ansvarserklæring
 - 4.2. Anerkendelse af faderskabet på andet grundlag end en omsorgs- og ansvarserklæring
 - 4.3. Omsorgs- og ansvarserklæring, hvis moren har haft seksuelt forhold til andre mænd
- 5. Sager, der kræver nærmere undersøgelser**
 - 5.1. Statsforvaltningens pligt til at rejse faderskabssag
 - 5.2. Morens oplysningspligt
 - 5.3. Afskæring af faderskab
 - 5.4. Indhentelse af sagkyndig erklæring om den periode, hvor moren blev gravid
 - 5.5. Skriftlig vejledning af og evt. møde med den eller de mænd, der er eller kan være far til barnet
 - 5.6. Retsgenetiske undersøgelser
 - 5.7. Bestemmelse om udtræden af sagen
- 6. Forskellige bestemmelser**
 - 6.1. Statsforvaltningens underretningspligt i forhold til en tidligere ægte-mand
 - 6.2. En mands ret til at få prøvet, om han er barnets far
 - 6.3. Umyndighed m.v.
 - 6.4. Sagens behandling, når en eller flere parter opholder sig i udlandet
 - 6.5. Statsforvaltningens vejledningspligt
 - 6.6. Etablering af fælles forældremyndighed ved fastslåelse af faderskabet
- 7. Sagens afslutning**
 - 7.1. Indberetning om sagens afslutning til Det Centrale Personregister m.v.
 - 7.2. Sager, som skal til retten, og henlæggelse af sager
- 8. Indsigelse mod registrering eller anerkendelse af faderskab**
- 9. Genoptagelse**

- 9.1. Faderskabet ikke registreret eller fastslået
- 9.2. Faderskab registreret eller fastslået ved anerkendelse eller dom – enighed om genoptagelse
- 9.3. Fejl i forbindelse med registrering af faderskabet
- 9.4. Faderskab registreret eller fastslået ved anerkendelse eller dom – nye oplysninger
- 9.5. Genoptagelse ved overskridelse af tre års-fristen i børnelovens §§ 23 og 24
- 9.6. Statsforvaltningens rolle i forbindelse med genoptagelse
- 10. Kunstig befrugtning**
- 10.1. Faderskab ved kunstig befrugtning
- 10.2. Sæddonorens faderskabsretlige stilling
- 10.3. Behandlingen af faderskabssager, hvor der er sket kunstig befrugtning
- 11. Adoption**
- 11.1. Moren oplyser, at hun har haft seksuelt forhold til en eller flere mænd
- 11.2. Ingen mand er oplyst som mulig far
- 12. Klage**
- 13. Kompetence**

1. Indledning

1.1 Lovmæssig baggrund

Børneloven (lov nr. 460 af 7. juni 2001) trådte i kraft den 1. juli 2002. Loven indeholder regler om faderskabet til børn.

Børneloven afløste faderskabsreglerne i lov nr. 200 af 18. maj 1960 om børns retsstilling (børneloven) med senere ændringer. Den tidligere børnelov – der også indeholder regler om børns forsørgelse – benævnes efter den 1. juli 2002 »lov om børns forsørgelse«. Denne lovs regler om børns forsørgelse er fortsat gældende, idet 2001-børneloven kun ophæver faderskabsreglerne i lovens kapitel 1, § 20 og § 21, stk. 1, 2. pkt.

I medfør af § 33 i 2001-børneloven (herefter blot omtalt som »børneloven«) har Justitsministeriet udstedt følgende bekendtgørelser:

- bekendtgørelse nr. 240 af 16. marts 2011 om statsforvaltningernes behandling af faderskabssager,
- bekendtgørelse nr. 238 af 16. marts 2011 om registrering af faderskabet i forbindelse med anmeldelse af barnets fødsel,
- bekendtgørelse nr. 239 af 16. marts 2011 om retsgenetiske undersøgelser i faderskabssager.

Ved bekendtgørelse nr. 240 af 16. marts 2011 om statsforvaltningernes behandling af faderskabssager er der fastsat nærmere regler om anerkendelse af faderskab (herefter omtalt som »faderskabsbekendtgørelsen«).

Faderskabsbekendtgørelsen vedrører – som det fremgår af titlen – kun anerkendelse af faderskab, der sker for statsforvaltningen eller undtagelsesvist for en dansk repræsentation i udlandet.

Herudover foreligger der til brug for statsforvaltningernes behandling af faderskabssager følgende blanketter:

- omsorgs- og ansvarserklæring (faderskabsblanket 1),
- morens oplysninger til faderskabssagen (faderskabsblanket 2),
- anerkendelse af faderskab (faderskabsblanket 3) og
- tiltrædelsesblanket (faderskabsblanket 4).

Ved lov nr. 133 af 2. marts 2004 om ændring af lov om ligsyn, obduktion og transplantation m.v. og børneloven blev børnelovens § 2, stk. 2, ændret, således at den oprindelige bestemmelse i stk. 2 blev stk. 3. Som nyt stk. 2 blev det bestemt, at hvis et barn er dødfødt eller dør, før registreringen af barnets fødsel finder sted, kan en mand i forbindelse med registreringen af barnets fødsel registreres som far til barnet, hvis han og moren sammen skriftligt erklærer, at de ønsker ham registreret som far. Formålet med bestemmelsen er at give ugifte forældre til et dødfødt barn eller et barn, som dør umiddelbart efter fødslen, samme mulighed som gifte forældre for enkelt og hurtigt at få mandens faderskab registreret i forbindelse med registreringen af fødslen. Det bør ikke kræves af forældrene, at de erklærer, at de vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet, og de bør ikke i den meget vanskelige situation, de befinder sig i, være henvist til at rejse faderskabssag ved statsforvaltningen.

Der blev i forbindelse med lovændringen indført en ny blanket; registrering af faderskab (faderskabsblanket 5), der alene kan indleveres til personregisterføreren i forbindelse med registreringen af barnets fødsel. Hvis forældrene ved registreringen af det døde barns fødsel ikke har taget stilling til faderskabet eller af en anden grund ønsker statsforvaltningens behandling af sagen, må de øvrige faderskabsblanketter anvendes.

I de tilfælde, hvor der efter registreringen måtte opstå tvist om faderskabet – eksempelvis fordi det har betydning i en arvesag – vil moren og den registrerede far inden 6 måneder efter fødslen kunne rejse faderskabssag efter børnelovens § 5, stk. 1, og en mand, der har været gift med moren eller levet sammen med hende i et fast samlivsforhold, da hun blev gravid, vil kunne rejse faderskabssag efter § 6, stk. 2. Også de almindelige regler om genoptagelse finder anvendelse (afsnit 9).

I det følgende redegøres blandt andet på baggrund af børnelovens forarbejder for en række af de forhold, som navnlig har betydning for statsforvaltningernes behandling af faderskabssager.

1.2. Oversigt over de væsentligste ændringer i forhold til den tidligere lovgivning

Et af de bærende principper i børneloven er ønsket om at ligestille gifte og ugifte forældre og deres børn. Endvidere har formålet med loven været at gennemføre en mere tidssvarende og smidig behandling af faderskabssagerne.

Ugifte forældre kan i lighed med gifte forældre få registreret faderskabet i forbindelse med barnets fødsel, uden at der skal rejses faderskabssag ved statsforvaltningen. Dette sker ved, at manden og moren over for personregisterføreren erklærer, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet. Herved opnår ugifte forældre også automatisk fælles forældremyndighed. Det samme gælder, hvis ugifte forældre før eller efter barnets fødsel afgiver en omsorgs- og ansvarserklæring over for statsforvaltningen eller i sjældnere tilfælde over for retten. Hvis faderskabet ikke er blevet registreret i forbindelse med barnets fødsel, skal sagen altid behandles i statsforvaltningen.

Statsforvaltningen kan opfordre sagens parter til at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser. På baggrund af disse undersøgelser kan sagen senere afsluttes i statsforvaltningen ved anerkendelse af faderskabet.

Hvis faderskabet ikke kan anerkendes, eller statsforvaltningen finder det betænkeligt at modtage anerkendelsen, skal statsforvaltningen oversende sagen til retten. Sagen skal også indbringes for retten, hvis en af parterne anmoder om det. Det kan forekomme, at der ikke kan tilvejebringes oplysninger om, hvem der er eller kan være far til barnet. I disse formentlig få tilfælde må sagen henlægges.

Morens pligt til at oplyse, hvem der er eller kan være far til barnet, er skærpet. Det fremgår af børneloven, hvornår morens oplysningspligt ikke gælder. Statsforvaltningen kan således ikke dispensere fra oplysningspligten ud fra en skønsmæssig vurdering.

En mand, der i den periode, hvor moren blev gravid, har haft seksuelt forhold til hende, har under nogle nærmere angivne betingelser ret til at få prøvet, om han er barnets far.

Statsforvaltningen kan dog afskære en mand fra at få sit faderskab fastslået, hvis barnet er blevet til ved et strafbart forhold, og afgørende hensyn til barnet taler imod, at faderskabet bliver fastslået.

2. Hovedgrupper af faderskabssager i statsforvaltningen

Faderskabet til langt de fleste børn registreres i forbindelse med personregisterførerens registrering af barnets fødsel. Registreringen af faderskabet sker ved, at manden og moren skriftligt erklærer, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet.

Herudover behandler statsforvaltningen i nogle få tilfælde sager om børn født i ægteskab, jf. børnelovens § 1, stk. 2, nr. 3.

De faderskabssager, som statsforvaltningen behandler, kan opdeles i fire hovedgrupper:

- Faderskabssager, der kan afsluttes uden nærmere undersøgelser fra statsforvaltningens side, f.eks. fordi manden og moren selv retter henvendelse til statsforvaltningen for at anerkende faderskabet, eller fordi der ikke kan tilvejebringes oplysninger om, hvem der kan være faren.
- Faderskabssager, der kræver nærmere undersøgelser, f.eks. fordi der er flere mulige fædre, og ingen af disse umiddelbart ønsker at varetage omsorgen og ansvaret for barnet sammen med moren.
- Sager, hvor registrering eller anerkendelse af faderskab er sket, og som rejses igen inden seks måneder efter barnets fødsel.
- Genoptagelse af sager om faderskab.

De sager, som statsforvaltningen beskæftiger sig med, er sager, der kan afsluttes uden nærmere undersøgelser, og sager, som kræver nærmere undersøgelser. Den første gruppe af sager kan behandles meget enkelt (afsnit 4). Den anden gruppe af sager kræver, at statsforvaltningen foretager en mere omfattende sagsbehandling for at få faderskabet til barnet fastslået (afsnit 5).

Reglerne om umyndighed m.v. (afsnit 6) finder anvendelse både ved sager, der kan afsluttes uden nærmere undersøgelser, og ved sager, der kræver nærmere undersøgelser.

3. Sagens parter

I børnelovens § 9 er det angivet, hvem der – i relation til lovens bestemmelser – er part i en sag i statsforvaltningen. Betydningen af at være part er bl.a., at den pågældende kan opfordres til at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser (børnelovens § 11, stk. 1), at den pågældende kan forlange sagen indbragt for retten (børnelovens § 13, nr. 1), og at den pågældende skal tiltræde en anden mands anerkendelse af faderskab efter børnelovens § 14, stk. 3.

Efter børnelovens § 9, stk. 1, nr. 1 og 2, er barnet og moren parter i sagen.

Efter børnelovens § 9, stk. 1, nr. 3, er også en far part i sagen, hvis faderskabet er registreret eller fastslået ved anerkendelse.

Efter børnelovens § 9, stk. 1, nr. 4, anses endvidere en mand, som moren har oplyst som mulig far, som part i sagen, jf. herved børnelovens § 8. Der stilles ikke store krav til identifikationen af en sådan mulig far. Selvom moren eksempelvis alene har kendskab til mandens fornavn og ikke har oplysninger om bopæl, fødselsdato, arbejdsplads eller lignende, anses han som part i sagen.

Endelig anses en mand, der udnytter sin ret efter børnelovens § 6, stk. 1, til at få prøvet, om han er barnets far, som part i sagen, jf. børnelovens § 9, stk. 1, nr. 5.

En mand som inddrages ved statsforvaltningens vurdering af, om en sag skal genoptages efter § 21 anses også som part i genoptagelsessagen.

Er den pågældende part død, indtræder dødsboet i vedkommendes retsstilling.

Den omstændighed, at moren på fødselstidspunktet var gift, uden at ægtemanden blev registreret som far, indebærer efter forarbejderne til loven ikke, at statsforvaltningen automatisk skal inddrage den pågældende i sagen. Han skal kun inddrages, hvis moren oplyser ham som faderskabsmulighed, eller han selv –

efter at have fået meddelelse om barnets fødsel, jf. børnelovens § 6, stk. 3 – udnytter sin ret til efter børnelovens § 6, stk. 1, at få prøvet, om han er barnets far. Det samme gælder i forhold til en mand, som moren har været gift med inden for de sidste 10 måneder før barnets fødsel uden at være separeret, jf. børnelovens § 6, stk. 3.

Er moren død, kan statsforvaltningen efter børnelovens § 9, stk. 2, inddrage en mand som part i sagen, hvis barnets værge fremsætter anmodning om det, og det antageliggøres, at den pågældende mand er eller kan være barnets far.

I disse tilfælde, hvor moren ikke selv kan give oplysninger, indebærer hensynet til, at barnet kan få en far, at der ikke bør stilles store krav til sandsynligheden for, at den pågældende mand kan være barnets far, som betingelse for at inddrage ham i sagen.

4. Sager, der kan afsluttes uden nærmere undersøgelser

4.1. Omsorgs- og ansvarserklæring

Efter børnelovens § 14, stk. 1, kan en mand anerkende faderskabet til et barn, hvis han og moren erklærer, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet. Herved opnår forældrene automatisk fælles forældremyndighed, jf. forældreansvarslovens § 7, stk. 1, nr. 1.

Anerkendelsen afgives på en blanket (omsorgs- og ansvarserklæring), der er godkendt af Familiestyrelsen. Omsorgs- og ansvarserklæringen underskrives af både manden og moren personligt og skal være bekræftet af en advokat eller af to vitterlighedsvidner. Der er intet krav til, hvem der kan underskrive omsorgs- og ansvarserklæringen som vitterlighedsvidner. Det er dog et krav at vitterlighedsvidnerne er myndige. Sker anerkendelsen ved personligt møde i statsforvaltningen, er det tilstrækkeligt, at parterne underskriver omsorgs- og ansvarserklæringen i overværelse af statsforvaltningens sagsbehandler.

Omsorgs- og ansvarserklæringen er afgivet, når statsforvaltningen har modtaget erklæringen i underskrevet og dateret stand, og betingelserne for at anerkende faderskabet i øvrigt er opfyldt.

Statsforvaltningen skal i den forbindelse kontrollere, at erklæringen er korrekt udfyldt, og at betingelserne for afgivelse af erklæringen er opfyldt, herunder om parterne er myndige m.v.

Hvis erklæringen ikke er korrekt udfyldt, skal statsforvaltningen bede parterne om at berigtige erklæringen. Er dateringen af omsorgs- og ansvarserklæringen sket længe før barnets fødsel/indsendelsen af erklæringen, bør statsforvaltningen endvidere sikre sig, at forældrene stadig sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet. Er betingelserne for afgivelse af erklæringen ikke opfyldt, må sagen behandles efter kapitel 3 i faderskabsbekendtgørelsen eller oversendes til retten.

Hvis erklæringen er korrekt udfyldt, og betingelserne for anerkendelse af faderskabet er opfyldt, påtegner statsforvaltningen erklæringen om anerkendelsen af faderskabet og udleverer en kopi af denne med statsforvaltningens påtegning til forældrene, jf. faderskabsbekendtgørelsens § 2, stk. 3.

Parternes erklæring går ud på, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet. Erklæringen kan afgives uanset, om parterne har fælles bopæl eller bor hver for sig. Bor parterne ikke sammen, kan den part, som ikke har barnet boende, blive pålagt at betale børnebidrag, hvis han eller hun ikke bidrager til barnets forsørgelse. Der vil også kunne fastsættes samvær.

Omsorgs- og ansvarserklæringen kan afgives såvel før som efter barnets fødsel. Inden barnets fødsel kan sag alene rejses af moren eller statsforvaltningen, jf. børnelovens § 4. Manden kan således ikke inden barnets fødsel rejse faderskabssag.

Omsorgs- og ansvarserklæringen vil kunne anvendes i de helt sædvanlige tilfælde, hvor en ugift mand og kvinde allerede under graviditeten ønsker at få bragt faderskabsspørgsmålet i orden. En sådan faderskabsanerkendelse vil kunne danne grundlag for registrering af faderskabet i forbindelse med registreringen af barnets fødsel, jf. børnelovens § 3.

Statsforvaltningerne har i samarbejde med Familiestyrelsen udarbejdet en pjece om registrering af faderskab, som jordemoderen (lægen) kan uddele til de kommende mødre (forældre) i forbindelse med de forebyggende helbredsundersøgelser under graviditeten. Heri anbefales det, at registreringen af faderskabet sker i forbindelse med fødselsanmeldelsen, uden at forældrene henvender sig til statsforvaltningen forinden. Ugifte mødre får derfor udleveret en omsorgs- og ansvarserklæring af jordemoderen (lægen). Pjecen kan hentes på statsforvaltningernes hjemmeside (statsforvaltning.dk) eller på Familiestyrelsens hjemmeside (familiestyrelsen.dk).

Børnelovens § 14, stk. 1, vil også kunne anvendes til at afslutte en faderskabssag efter fødslen.

Reglen tager navnlig sigte på ugifte samlevende forældre, men finder i princippet også anvendelse på ægtefæller. Det indebærer f.eks., at ægtefæller, som i forbindelse med fødslen anmoder om, at der rejses faderskabssag, jf. børnelovens § 1, stk. 2, nr. 3, og hvor faderskabet derfor ikke bliver registreret ved fødslen, under statsforvaltningens behandling af sagen kan »fortryde« og herefter anerkende faderskabet ved erklæring efter bestemmelsen.

Hvis moren inden for de sidste 10 måneder før barnets fødsel har været gift med en anden mand uden at være separeret, kan omsorgs- og ansvarserklæring ikke afgives, jf. børnelovens § 14, stk. 1, 2. pkt. Dette gælder, selvom moren på tidspunktet for fødslen er blevet separeret eller skilt. Statsforvaltningen skal i stedet snarest muligt give skriftlig meddelelse om barnets fødsel til den (tidligere) ægtefælle og vejlede ham om hans ret til at rejse faderskabssag (afsnit 6). Selvom ægtefællen ikke reagerer på statsforvaltningens meddelelse eller eksempelvis som mulig far tilbyder at tiltræde mandens anerkendelse af faderskabet på en omsorgs- og ansvarserklæring, kan omsorgs- og ansvarserklæring ikke afgives. Faderskabsanerkendelse må ske på faderskabsblanket 3 efter morens oplysninger til sagen på blanket 2, og fælles forældremyndighed kan herefter anmeldes til statsforvaltningen, jf. forældreansvarslovens § 9. Det fremgår af forældreansvarslovens § 7, stk. 3, at anerkendelsen af faderskabet automatisk medfører fælles forældremyndighed, hvis forældrene har eller har haft fælles folkeregisteradresse inden for de sidste 10 måneder før barnets fødsel.

Oplyser moren, at hun har haft seksuelt forhold til andre mænd i den periode, hvor hun blev gravid, eller kommer dette på anden måde frem, kan anerkendelse efter børnelovens § 14, stk. 1, heller ikke modtages. I sådanne tilfælde må der i stedet ske anerkendelse efter børnelovens § 14, stk. 2 eller 3, jf. nedenfor, eller sagen må indbringes for retten.

4.2. Anerkendelse af faderskabet på andet grundlag end en omsorgs- og ansvarserklæring

Efter børnelovens § 14, stk. 2, nr. 1, kan en mand, som har haft seksuelt forhold til moren i den periode, hvor hun blev gravid, anerkende faderskabet, hvis moren efter det oplyste ikke har haft seksuelt forhold til andre mænd i denne periode.

Bestemmelsen adskiller sig fra børnelovens § 14, stk. 1, ved, at det er oplyst, at moren har haft seksuelt forhold til den pågældende mand, men ikke til andre. I sådanne tilfælde kan faderskabet anerkendes, uden at der foretages retsgenetiske undersøgelser.

Det vil bl.a. være relevant at anvende bestemmelsen, hvor ingen af parterne bestrider, at det er deres fælles genetiske barn, men hvor de ikke agter sammen at tage sig af barnet.

Den retlige forskel mellem denne anerkendelse af faderskabet og anerkendelse af faderskabet ved afgivelse af en omsorgs- og ansvarserklæring vedrører alene spørgsmålet om fælles forældremyndighed, jf. forældreansvarslovens § 7. Det fremgår af forældreansvarslovens § 7, stk. 3, at anerkendelsen af faderskabet automatisk medfører fælles forældremyndighed, hvis forældrene har eller har haft fælles folkeregisteradresse inden for de sidste 10 måneder før barnets fødsel.

Manden og moren vil i øvrigt efterfølgende kunne aftale fælles forældremyndighed efter forældreansvarslovens § 9.

Anerkendelsen afgives på en blanket, der er godkendt af Familiestyrelsen. Blanketten underskrives af manden og skal være bekræftet af en advokat eller af to vitterlighedsvidner, medmindre manden underskriver blanketten i overværelse af statsforvaltningens sagsbehandler, jf. faderskabsbekendtgørelsens § 3, stk. 2. Moren kan ikke være et af de to vitterlighedsvidner.

Anerkendelse af faderskabet er sket, når statsforvaltningen har modtaget blanketten i underskrevet og dateret stand, og betingelserne for at anerkende faderskabet i øvrigt er opfyldt.

Statsforvaltningen skal i den forbindelse kontrollere, at blanketten er korrekt udfyldt, og at betingelserne for anerkendelse af faderskabet er opfyldt, herunder om manden er myndig m.v.

Hvis blanketten ikke er korrekt udfyldt, skal statsforvaltningen bede manden om at berigtige blanketten. Er betingelserne for anerkendelse af faderskabet ikke opfyldt, må sagen behandles efter kapitel 3 i faderskabsbekendtgørelsen eller oversendes til retten.

Hvis blanketten er korrekt udfyldt, og betingelserne for anerkendelse af faderskabet er opfyldt, påtegner statsforvaltningen blanketten om anerkendelsen af faderskabet og udleverer en kopi af denne med statsforvaltningens påtegning til begge forældre, jf. faderskabsbekendtgørelsens § 3, stk. 2.

Anerkendelse af faderskabet efter børnelovens § 14, stk. 2, nr. 1, kan ske både før og efter barnets fødsel, jf. børnelovens § 14, stk. 7.

Moren skal ikke underskrive anerkendelsesblanketten. Dette hænger sammen med, at moren skriftligt på en særlig oplysningsblanket eller ved personligt møde i statsforvaltningen skal erklære, om hun har haft seksuelt forhold til en eller flere mænd i den periode, hvor hun blev gravid. Afgivelse af urigtig erklæring kan straffes efter straffelovens § 163.

Morens erklæring kan afgives såvel før som efter barnets fødsel. I de tilfælde, hvor faderskabet ønskes anerkendt før barnets fødsel, jf. børnelovens § 14, stk. 2, nr. 1, forudsættes moren selv at rette henvendelse til statsforvaltningen herom. Hvis statsforvaltningen fra personregisterføreren modtager underretning om, at faderskabet til et barn ikke er blevet registreret i forbindelse med barnets fødsel, sender statsforvaltningen oplysningsskemaet til moren.

4.3. Omsorgs- og ansvarserklæring, hvis moren har haft seksuelt forhold til andre mænd

Har moren haft seksuelt forhold til andre mænd i den periode, hvor hun blev gravid, kan en mand anerkende faderskabet, hvis han og moren erklærer, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet, jf. børnelovens § 14, stk. 3. Udtrykket ”andre mænd” betyder nødvendigvis ikke, at moren skal have haft seksuelt forhold til mere end én mand, så længe det er en anden mand end ham, der vil anerkende faderskabet. Bestemmelsen kan f.eks. også anvendes, selv om moren ikke har haft seksuelt forhold til den mand, med hvem hun erklærer at ville varetage omsorgen og ansvaret for barnet. Den mand, som hun rent faktisk har haft seksuelt forhold til i den periode, hvor hun blev gravid, skal dog tiltræde anerkendelsen, jf. nedenfor.

Anerkendelsen sker ved, at manden og moren under et møde i statsforvaltningen underskriver en omsorgs- og ansvarserklæring. Manden og moren bør som udgangspunkt møde samtidigt i statsforvaltningen. Efter omstændighederne vil der dog kunne holdes møde med dem hver for sig.

Der kan først ske anerkendelse efter barnets fødsel, jf. børnelovens § 14, stk. 7.

Det er en betingelse, at anerkendelsen tiltrædes af den eller de andre mænd, der er parter i sagen, jf. børnelovens § 14, stk. 3, 2. pkt. Dette hænger sammen med, at disse mulige fædre har partsstatus, jf. børnelovens § 9, stk. 1, nr. 4, og derfor kan forlange sagen indbragt for retten, jf. børnelovens § 13, nr. 1.

Tiltrædelsen sker på en særlig blanket, der er godkendt af Familiestyrelsen. Tiltrædelsesblanketten underskrives af manden personligt og skal være bekræftet af en advokat eller af to vitterlighedsvidner, medmindre den underskrives i overværelse af en sagsbehandler i statsforvaltningen, jf. faderskabsbekendtgørel-

sens § 4, stk. 2. Moren kan ikke være et af de to vitterlighedsvidner. Kopi af tiltrædelsesblanketten udleveres til den pågældende part, jf. faderskabsbekendtgørelsens § 4, stk. 3.

Anerkendelse er sket, når manden og moren har underskrevet omsorgs- og ansvarserklæringen ved mødet i statsforvaltningen, og statsforvaltningen har modtaget tiltrædelsesblanketten(-terne) i underskrevet og dateret stand, jf. faderskabsbekendtgørelsens § 4, stk. 3.

Er betingelserne for at anerkende faderskabet opfyldt, påtegner statsforvaltningen omsorgs- og ansvarserklæringen om anerkendelsen af faderskabet og udleverer kopi af denne med statsforvaltningens påtegning til forældrene.

Retsvirkningen af, at en mand tiltræder, at en anden mand kan anerkende faderskabet til barnet, er, at han afskærer sig fra at rejse faderskabssag inden for den seks måneders frist, der gælder efter § 6, stk. 1. Sagen kan heller ikke senere genoptages på hans begæring efter børnelovens kapitel 4.

En mand, der har tiltrådt, at en anden mand anerkender faderskabet, har ingen rettigheder eller pligter i forhold til barnet.

Hvis tiltrædelsesblanketten(-terne) ikke returneres til statsforvaltningen i underskrevet stand, skal statsforvaltningen normalt behandle sagen efter kapitel 3 i faderskabsbekendtgørelsen, herunder indkalde de pågældende parter til møde i statsforvaltningen.

Modtager statsforvaltningen en tiltrædelsesblanket, som ikke er korrekt udfyldt, skal statsforvaltningen bede den pågældende mand om at berigtige blanketten.

Hvis en mand, som skal tiltræde en anden mands anerkendelse af faderskabet, er død eller forsvundet, må det normalt anses for betænkeligt, at faderskabet umiddelbart anerkendes på grundlag af en omsorgs- og ansvarserklæring. Statsforvaltningen bør i disse tilfælde opfordre sagens øvrige parter til at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser (afsnit 5).

5. Sager, der kræver nærmere undersøgelser

5.1. Statsforvaltningens pligt til at rejse faderskabssag

Børnelovens § 7 regulerer statsforvaltningens pligt til af egen drift at rejse faderskabssag.

Efter børnelovens § 4 kan statsforvaltningen rejse faderskabssag inden barnets fødsel. Dette vil kun være aktuelt i de tilfælde, hvor barnet skal bortadopteres (afsnit 11).

Er faderskab ikke registreret i forbindelse med anmeldelse af barnets fødsel, er faderskabet ikke anerkendt efter kapitel 2 i faderskabsbekendtgørelsen, og er der ikke rejst sag af andre, rejser statsforvaltningen sag om faderskab, jf. faderskabsbekendtgørelsens § 5.

Der er i § 7 i bekendtgørelse nr. 238 af 16. marts 2011 om registrering af faderskabet i forbindelse med anmeldelse af barnets fødsel fastsat regler om, at personregisterføreren i alle tilfælde, hvor faderskabet ikke registreres i forbindelse med anmeldelsen af barnets fødsel, skal sende en kopi af fødselspapirerne til statsforvaltningen, inden for hvis område fødslen er registreret.

Er barnet afgået ved døden, skal faderskabet kun søges fastslået, såfremt moren eller nogen, som har retlig interesse i det, anmoder om det, jf. børnelovens § 7, stk. 2. Det afgørende er, om barnet lever på det tidspunkt, hvor sagen kan afsluttes. En allerede rejst faderskabssag kan således henlægges, hvis barnet dør under behandlingen af sagen.

En retlig interesse – for andre end moren – i at få faderskabet fastslået i disse tilfælde kan navnlig være begrundet i arveretlige forhold, f.eks. hvor et barn, der ved testamente er indsat som arving, fødes levende, men herefter dør. I sådanne tilfælde vil det kunne være afgørende for de arveretlige spørgsmål, hvem der er barnets far.

5.2. Morens oplysningspligt

Statsforvaltningen opfordrer moren til at oplyse, hvem der er eller kan være far til barnet.

Dette sker ved, at statsforvaltningen skriver til moren og beder hende oplyse, hvem der er eller kan være far til barnet. Der anvendes en særlig oplysningsblanket (faderskabsblanket 2), som Familiestyrelsen har godkendt.

Ved henvendelsen til moren vedlægger statsforvaltningen en omsorgs- og ansvarserklæring samt en blanket til anerkendelse af faderskabet til brug for de situationer, hvor faderskabssagen ikke er blevet afsluttet på grund af forglemmelse eller lignende fra forældrenes side. Moren skal vejledes om, at hun ikke behøver at oplyse, hvem der er eller kan være far til barnet, hvis faderskabet anerkendes ved afgivelse af en omsorgs- og ansvarserklæring i medfør af børnelovens § 14, stk. 1.

Hvis moren ikke besvarer statsforvaltningens henvendelse, eller hun indsender mangelfulde oplysninger, indkalder statsforvaltningen hende snarest til et møde. Mødet skal holdes senest fire måneder efter barnets fødsel, medmindre særlige omstændigheder gør sig gældende, jf. faderskabsbekendtgørelsens § 7, stk. 2. Særlige omstændigheder kan i den forbindelse være, at moren på grund af f.eks. alvorlig sygdom eller lignende er forhindret i at møde.

Statsforvaltningen skal fremskynde mødet mest muligt, hvis det kommer frem, at moren har været gift med en mand inden for de sidste 10 måneder før barnets fødsel uden at være separeret. Dette skyldes, at statsforvaltningen snarest muligt skal give den tidligere ægtefælle skriftlig meddelelse om barnets fødsel, jf. børnelovens § 6, stk. 3. Den tidligere ægtefælle har også en særlig ret til at kræve faderskabssagen genoptaget, hvis meddelelse om barnets fødsel ikke er nået frem til ham inden fem måneder efter barnets fødsel, jf. børnelovens § 23, stk. 3.

Bestemmelsen i børnelovens § 8 regulerer, i hvilke tilfælde moren skal oplyse, hvem der er eller kan være barnets far. Bestemmelsen er udtømmende.

Pligten er som udgangspunkt ubetinget. Der er således ikke længere hjemmel for statsforvaltningen til på et skønsmæssigt grundlag at fritage moren for at afgive oplysning, heller ikke i de tilfælde som er nævnt i børnelovens § 10, hvor afgørende hensyn taler imod, at den pågældende mand bliver barnets far.

Oplysningspligten gælder også i de tilfælde, hvor barnet ønskes bortadopteret (afsnit 11).

Der gælder to undtagelser til hovedreglen om morens oplysningspligt:

- Efter børnelovens § 8, stk. 2, 1. pkt., gælder oplysningspligten ikke, hvis anerkendelsen sker ved afgivelse af en omsorgs- og ansvarserklæring efter § 14, stk. 1. Det gælder, uanset om anerkendelsen sker før eller efter barnets fødsel. Ønsker moren og en mand således at anerkende faderskabet efter den nævnte bestemmelse, skal der ikke gives oplysninger om morens seksuelle forhold i perioden, hvor moren blev gravid, og statsforvaltningen skal ikke stille spørgsmål herom.
- Efter børnelovens § 8, stk. 2, 2. pkt., er moren endvidere som udgangspunkt fritaget for pligten til at give oplysninger, hvis der rejses faderskabssag efter, at faderskab er registreret efter børnelovens §§ 1 eller 2 eller efter § 3, jf. § 14, stk. 1, eller faderskabet efter barnets fødsel er anerkendt efter børnelovens § 14, stk. 1. Bestemmelsen har til formål at beskytte den mor, der lever i et ægteskab eller samlivsforhold m.v., mod at skulle give oplysninger om sine seksuelle forhold til andre mænd. Fritagelsen for oplysningspligten er imidlertid betinget. Fastslås det således under faderskabssagen, at den mand, der er registreret som far, ikke er barnets far, har moren oplysningspligt. I disse tilfælde vil det følge af de retsgenetiske undersøgelser m.v., at moren må have haft seksuelt forhold til andre mænd i perioden, hvor moren blev gravid. Tilsvarende gælder fritagelsen ikke, hvis det af andre grunde må anses for væsentligt bestyrket, at den registrerede mand ikke er barnets far. Der henvises i øvrigt vedrørende denne undtagelse til afsnit 8 og 9.

Oplyser moren ikke, hvem der er eller kan være far til barnet, skal hun vejledes om, hvilken betydning dette vil kunne have for hende og barnet, jf. børnelovens § 8, stk. 3. Familiestyrelsen udsendte 14. juni 2002 en cirkulæreskrivelse med bilag om, hvad denne vejledning kan indeholde.

Endvidere vil statsforvaltningen i den forbindelse kunne vejlede moren om, at det kan være vigtigt at vide, hvem barnets far er f.eks. i relation til arvelige sygdomme og organdonation.

Endelig bør statsforvaltningen også vejlede om de retlige konsekvenser ved anerkendelse af faderskab, hvoraf farens forsørgelsespligt, forældremyndighed, samvær og arveretten efter faren kan være af særlig interesse.

Hvis morens oplysninger om, hvem der er eller kan være far til barnet, er usikre eller mangelfulde, bør statsforvaltningen overveje, om det vil være hensigtsmæssigt at oversende sagen til politiet med henblik på at få bistand til identifikation af den pågældende mand, jf. faderskabsbekendtgørelsens § 6, stk. 4. I sådanne situationer bør statsforvaltningen således ikke uden videre indbringe sagen for retten.

Manglende opfyldelse af oplysningspligten er ikke sanktioneret med straf, da samtalen har til formål – gennem en klargøring af, hvilken betydning det senere vil kunne have for moren og barnet ikke at vide, hvem der er barnets far – at motivere moren til frivilligt at give oplysning om faderskabsmulighederne. Statsforvaltningen må efter en konkret vurdering af sagens omstændigheder overveje, hvem der fra statsforvaltningens side skal stå for samtalen, herunder om f.eks. en børnesagkyndig bør vejlede moren.

Skønner statsforvaltningen, at moren tilbageholder oplysninger om faderskabsmulighederne, eller udebliver moren uden lovlig grund efter indkaldelse til møde(-r) i statsforvaltningen, indbringer statsforvaltningen sagen for retten, jf. børnelovens § 13, nr. 2 og 4.

I disse tilfælde skal statsforvaltningen efter faderskabsbekendtgørelsens § 6, stk. 3, og § 7, stk. 3, vejlede moren om, at retten kan vælge at gennemtvunge hendes oplysningspligt efter reglerne om vidnetvang i retsplejelovens § 178. Efter denne bestemmelse kan retten, hvis et vidne uden lovligt forfald udebliver fra et retsmøde eller uden lovlig grund vægrer sig ved at svare bl.a.:

- pålægge vidnet en bøde,
- lade vidnet afhente ved politiet, og
- tilpligte vidnet at erstatte de udgifter, som vidnet har forårsaget.

Det bemærkes, at et flertal i Folketingets Retsudvalg i forbindelse med behandlingen af forslaget til børneloven tilkendegav, at domstolene i disse tilfælde ikke bør anvende strengere sanktioner end bøde.

Statsforvaltningen bør på den baggrund ikke vejlede moren om rettens mulighed for at pålægge tvangsbøder eller tage vidnet i forvaring, jf. retsplejelovens § 178, stk. 1, nr. 4 og 5.

Inden sagen indbringes for retten, skal statsforvaltningen give moren mulighed for at overveje betydningen af, at hun ikke medvirker til at oplyse, hvem der er eller kan være far til barnet, herunder at barnet ikke får udlagt en far.

5.3. Afskæring af faderskab

Bestemmelsen i børnelovens § 10 indebærer, at faderskabet i visse tilfælde ikke skal fastslås.

Fremkommer moren med oplysninger om, at barnet er blevet til ved et strafbart forhold, kan gerningsmanden ikke blive barnets far, hvis afgørende hensyn til barnet taler imod, at hans faderskab fastslås. Afskæring af faderskab efter bestemmelsen kan finde sted såvel i de tilfælde, hvor moren efter reglerne om oplysningspligt i børnelovens § 8, stk. 1, har opgivet den pågældende som fadermulighed, som i de tilfælde, hvor den pågældende mand selv måtte ønske sit faderskab fastslået, jf. børnelovens § 6, stk. 1.

Reglen finder alene anvendelse, hvis barnet er blevet til ved et strafbart forhold fra den pågældendes side, f.eks. ved incest, jf. straffelovens § 210, eller voldtægt, jf. straffelovens § 216. Andre strafbare forhold, der ikke vedrører kønssædeligheden, er uden betydning for spørgsmålet om faderskab.

Anvendelse af bestemmelsen vil normalt forudsætte, at manden er dømt for det pågældende forhold, eller at han selv erkender det. Verserer der en straffesag, hvor der ikke er afgivet tilståelse, bør statsforvaltningen i almindelighed udsætte faderskabssagen på straffesagens afslutning.

Det er endvidere en betingelse, at »afgørende hensyn« taler imod mandens faderskab. Der må bl.a. lægges vægt på, hvilken karakter det strafbare forhold har, og hvilken indstilling barnets mor har til spørgsmålet.

Er barnet blevet til ved incest, vil afgørende hensyn formentlig altid tale imod, at den pågældende bliver far til barnet. Er der derimod tale om voldtægt m.v., vil det bero på en samlet vurdering, herunder om moren selv ønsker faderskabet afskåret.

Tiltræder manden ikke, at hans faderskab afskæres, må statsforvaltningen – selvom den pågældende ikke selv anmoder om det – indbringe sagen for retten, jf. børnelovens § 13, nr. 2.

Selvom bestemmelsen ikke bringes i anvendelse, og den pågældende mand således bliver retlig far til barnet, er det efter omstændighederne ikke udelukket, at der efterfølgende sker en begrænsning af de almindelige retsvirkninger af faderskabet. F.eks. vil retten til samvær med barnet efter en konkret vurdering kunne afslås eller ophæves, hvis det må anses for at være bedst for barnet, jf. forældreansvarslovens § 21, stk. 4, jf. § 4.

5.4. Indhentelse af sagkyndig erklæring om den periode, hvor moren blev gravid

Hvis moren oplyser, at hun i perioden, hvor hun må antages at være blevet gravid, har haft seksuelt forhold til flere mænd, bør statsforvaltningen indhente en sagkyndig erklæring med henblik på at få fastlagt perioden, hvor moren blev gravid.

I almindelighed vil statsforvaltningen med morens samtykke kunne indhente skema om barnets udviklingsgrad fra det hospital, hvor barnet er født. Statsforvaltningen sender herefter skemaet til embedslægen med anmodning om en erklæring om fastsættelse af den periode, hvor moren blev gravid.

På baggrund af den indhentede erklæring overvejer statsforvaltningen, om samtlige de mænd, som efter morens oplysning er eller kan være far til barnet, bør vejledes skriftligt eller indkaldes til møde (afsnit 5.5).

De mænd, som er opgivet som mulige fædre til barnet, er efter børnelovens § 9, stk. 1, nr. 4, parter i sagen og vil således skulle orienteres om deres rettigheder efter reglerne i persondataloven. Dette gælder også de mænd, som statsforvaltningen ikke vejleder skriftligt eller indkalder til møde, fordi det seksuelle forhold fandt sted uden for den periode, som er blevet fastlagt ved den sagkyndige udtalelse.

5.5. Skriftlig vejledning af og evt. møde med den eller de mænd, der er eller kan være far til barnet

Statsforvaltningen skal skriftligt vejlede om retsvirkningerne af et faderskab og om konsekvenserne, hvis faderskabet ikke anerkendes, til den eller de mænd, som efter morens oplysninger er eller kan være far til barnet, og som det på baggrund af den indhentede erklæring om den periode, i hvilken moren blev gravid, er relevant at inddrage i sagen.

Det skal fremgå af den skriftlige vejledning, hvis der er flere mænd, der kan være barnets far i den konkrete sag.

Statsforvaltningen kan efter omstændighederne indkalde den eller de mænd, som er eller kan være barnets far, til møde. I en mødeindkaldelse, som skal være skriftlig, og som skal indeholde den samme vejledning, som når der blot vejledes skriftligt, vejleder statsforvaltningen om, at sagen kan indbringes for retten, såfremt en af parterne begærer det. Der vejledes også om, at udeblivelse fra mødet kan indebære, at sagen indbringes for retten.

Såfremt statsforvaltningen finder det hensigtsmæssigt, kan mødet med moren og den eller de mænd, som er eller kan være barnets far, holdes som ét og samme møde.

I forbindelse med den skriftlige vejledning eller under et eventuelt møde, opfordrer statsforvaltningen de pågældende til at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser, hvis det kan have betydning for sagen. Om foretagelse af retsgenetiske undersøgelser, se afsnit 5.6.

Hvis en mand nægter at have haft seksuelt forhold til moren, eller hvis en mand nægter at medvirke til retsgenetiske undersøgelser, indbringer statsforvaltningen normalt sagen for retten.

Før sagen indbringes for retten, bør statsforvaltningen dog overveje at indkalde moren til et nyt møde, hvor hun gøres bekendt med den eller de pågældende mænds udsagn. Moren skal herefter have mulighed for at oplyse, om der er andre mænd, som kan være far til barnet.

Oplyser moren, at hun har haft seksuelt forhold til andre mænd i den periode, hvor hun blev gravid, og ønsker en mand sammen med moren at varetage omsorgen og ansvaret for barnet, skal moren og denne mand dog underskrive erklæringen ved et møde i statsforvaltningen, jf. børnelovens § 14, stk. 3 og 4, og afsnit 4.3. i denne vejledning. De mænd, der vil tiltræde, at en anden mand anerkender faderskabet, kan dog gøre dette på skriftligt grundlag og skal ikke indkaldes til møde i statsforvaltningen.

5.6. Retsgenetiske undersøgelser

Udviklingen inden for retsgenetikken har medført, at det i dag i stort set alle sager er muligt at opnå en bevismæssig vægt på mindst 10.000 til 1 for eller imod en undersøgt mands faderskab. Den bevismæssige vægt beregnes sædvanligvis i forhold til andre mænd af etnisk dansk oprindelse. Efter særlig anmodning vil det sædvanligvis også være muligt at beregne den bevismæssige vægt i forhold til en mand af anden, nærmere angivet etnisk oprindelse.

Det anførte indebærer, at reel bevistvivl om en bestemt mands faderskab til et bestemt barn fremover kun kan opstå, hvor den pågældende ikke kan undersøges, fordi han f.eks. er død eller forsvundet, uden at materiale til retsgenetisk bevis kan fremskaffes, eller hvor moren har haft seksuelt forhold til hver af to enæggede tvillinger eller til andre nært beslægtede.

Selvom en eller flere mænd ikke har kunnet undersøges, vil retsgenetiske undersøgelser efter det anførte ofte indebære, at faderskabsspørgsmålet alligevel må anses for afgjort. Det gælder, hvor undersøgelsen positivt udpeger en anden mand (som har kunnet undersøges) som barnets far.

Statsforvaltningen kan med parternes samtykke iværksætte retsgenetiske undersøgelser med henblik på at fastslå faderskabet, jf. børnelovens § 11, stk. 1.

Statsforvaltningen kan således opfordre moren og de mænd, som er parter i sagen, til at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser, hvis det kan have betydning for sagen.

Statsforvaltningen kan derimod ikke gennemtvinge undersøgelserne. Medvirker den, der opfordres til retsgenetiske undersøgelser, ikke frivilligt, må statsforvaltningen i almindelighed indbringe sagen for retten, jf. børnelovens § 13, nr. 2 og 4.

Opfordring til at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser bør kun fremsættes, hvis undersøgelserne kan have betydning for sagen.

Dette vil f.eks. være tilfældet i alle sager,

- hvor der kan være tvivl om, hvem der er barnets far, f.eks. hvor der foreligger oplysninger om flere faderskabsmuligheder,
- hvor den eneste opgivne faderskabsmulighed ikke uden videre ønsker at anerkende faderskabet, eller
- hvor det skal efterprøves, om en ægteemand eller samlever, hvis faderskab er registreret efter børnelovens §§ 1-3, er barnets far.

Efter børnelovens § 11, stk. 2, kan statsforvaltningen også opfordre andre end sagens parter til at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser, hvis det må antages at være af afgørende betydning for sagen. Bestemmelsen forudsættes navnlig anvendt, hvor det nødvendige retsgenetiske bevis ikke kan indhentes, f.eks. fordi en eller flere faderskabsmuligheder enten er døde eller forsvundne. I sådanne tilfælde vil un-

dersøgelser af mandens nære slægtninge – som ikke selv er faderskabsmuligheder – undertiden kunne være egnet til at tilvejebringe retsgenetisk bevis. Statsforvaltningen bør dog i disse tilfælde overveje at indbringe sagen for retten.

De nærmere regler om de retsgenetiske undersøgelser gennemførelse findes i Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 239 af 16. marts 2011 om retsgenetiske undersøgelser i faderskabssager (herefter blot omtalt som DNA-bekendtgørelsen). Disse regler gælder både for statsforvaltningernes og retternes behandling af faderskabssager.

I forbindelse med indhentelse af parternes samtykke til at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser bør statsforvaltningen vejlede parterne om, at formålet med undersøgelserne alene er at søge faderskabet til et barn fastslået. De prøver, som udtages for at sikre DNA til undersøgelsen, bliver således ikke undersøgt for arvelige sygdomme. Resultatet af de retsgenetiske undersøgelser må heller ikke bruges ved efterforskning af straffesager.

Udgiften ved retsgenetiske undersøgelser, herunder prøveudtagning, afholdes af statsforvaltningen.

Parternes samtykke i at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser indhentes skriftligt eller på et møde i statsforvaltningen. Statsforvaltningen bør i den forbindelse vejlede parterne om, at undersøgelserne indebærer, at der normalt med en uges mellemrum skal udtages to prøver fra henholdsvis moren, barnet og manden/mændene, jf. DNA-bekendtgørelsens § 3, og at prøverne kun kan udtages på bestemte ambulatorier efter statsforvaltningens bestemmelse, jf. DNA-bekendtgørelsens § 1.

For at sikre deres identitet vil parterne m.v. – bortset fra barnet – i forbindelse med prøveudtagningen blive bedt om at forevise billedlegitimation (f.eks. dansk pas, kørekort eller lignende med CPR-nummer), jf. DNA-bekendtgørelsens § 4, stk. 1, og mænd, der er parter i sagen, vil endvidere blive fotograferet, jf. DNA-bekendtgørelsens § 4, stk. 3. Hvis moren ikke har medbragt billedlegitimation, skal hun fremvise sundhedskort/sygesikringsbevis samt fotograferes. Billederne følger prøverne. Når resultatet af de retsgenetiske undersøgelser foreligger, vil billederne sammen med den retsgenetiske erklæring indgå i sagen og kan under den videre sagsbehandling foreholdes sagens parter, jf. DNA-bekendtgørelsens § 5.

Endvidere vil parterne i forbindelse med prøveudtagningen skulle besvare nogle spørgsmål, som kan have betydning for de retsgenetiske undersøgelser, herunder bl.a. om slægtskab, etnisk baggrund og særlige lægelige behandlinger, som kan ændre forudsætningerne for fortolkningen af undersøgelsesresultaterne ved retsgenetiske undersøgelser.

Indvilger parterne i at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser, sender statsforvaltningen anmodning herom (rekvisition B) til Københavns Universitet, Retsmedicinsk Institut, Retsgenetisk Afdeling.

Gennemførelsen af undersøgelserne sker under iagttagelse af en række nødvendige kontrolforanstaltninger, der har til formål at reducere risikoen for personforveksling eller snyd med identiteten af de undersøgte personer, fejl i identiteten af prøver, laboratorie- og kontorfejl m.v.

Prøver kan kun udtages på særlige ambulatorier, som statsforvaltningerne har indgået aftale med herom. Disse ambulatorier fremgår af en liste, som er udsendt i tilknytning til faderskabsbekendtgørelsen og denne vejledning. Listen opdateres ved ændringer, og den indeholder udover navn, adresse og telefonnummer på de enkelte laboratorier også oplysninger om praktiske forhold, herunder åbningstid og indkaldelsesmåde.

I forbindelse med indhentelse af parternes samtykke bør parterne spørges om, hvilke af de ambulatorier, som er anført i listen, de ønsker at benytte ved udtagning af prøven. Den enkelte part bør selv have mulighed for at pege på, hvilket ambulatorium der skal forestå prøveudtagningen.

Statsforvaltningen sender anmodning om prøveudtagning (rekvisition A) vedrørende hver af parterne samt barnet til det eller de pågældende ambulatorier.

Prøverne udtages i almindelighed med en uges mellemrum. Prøverne kan dog i særlige tilfælde udtages samme dag. I sådanne situationer skal ambulatoriet tilrettelægge proceduren sådan, at en høj grad af sik-

kerhed sikres, bl.a. ved, at hver af prøverne udtages af forskelligt personale, som hver især undersøger, om det er den rigtige person, der afgiver prøven.

Ambulatorierne sender prøverne til Retsgenetisk Afdeling, som udfører den retsgenetiske undersøgelse. Når resultatet af undersøgelsen foreligger, modtager den rekvirerende statsforvaltning en retsgenetisk erklæring, som kan lægges til grund for den videre behandling af sagen i statsforvaltningen og eventuelt retten.

Statsforvaltningen forelægger resultatet af de retsgenetiske undersøgelser for parterne.

En mand, der med en bevismæssig vægt af 10.000 til 1 udpeges som far til barnet, er utvivlsomt barnets far og kan dermed anerkende faderskabet i overensstemmelse med reglerne i børnelovens § 14, stk. 2, nr. 2, jf. faderskabsbekendtgørelsens § 11. Anerkendelse af faderskabet sker på samme blanket, som er nævnt i faderskabsbekendtgørelsens § 3, stk. 2, 1. pkt., jf. i øvrigt § 11, stk. 2.

Betingelsen om, at en mand, der anerkender faderskabet i medfør af børnelovens § 14, stk. 2, nr. 2, ”utvivlsomt” er barnets far, er kun opfyldt, hvis retsgenetiske undersøgelser med en bevismæssig vægt på 10.000 til 1 peger på ham som far. Betingelsen vil derfor ikke være opfyldt, eksempelvis hvis moren har udpeget to mulige fædre, hvoraf den ene mand efter retsgenetiske undersøgelser udelukkes som far, og den anden mand – uden at der for hans vedkommende foretages retsgenetiske undersøgelser – ønsker at anerkende faderskabet efter børnelovens § 14, stk. 2, nr. 2. Uanset at moren oplyser, at alene de to pågældende mænd er mulige fædre, vil den anden mand ikke ”utvivlsomt” være barnets far, og han kan derfor ikke anerkende faderskabet i overensstemmelse med § 14, stk. 2, nr. 2.

Der er ikke noget til hinder for, at manden og moren i dette tilfælde kan anerkende faderskabet efter børnelovens § 14, stk. 1, jf. faderskabsbekendtgørelsens § 2, hvis parterne – i lyset af den retsgenetiske undersøgelse – beslutter sammen at ville varetage omsorgen og ansvaret for barnet.

Har andre mænd været inddraget i sagen, træffer statsforvaltningen samtidig afgørelse om, at de pågældende skal udtræde af sagen, jf. børnelovens § 12 (afsnit 5.7).

Selv om retsgenetiske undersøgelser har fastslået, at en mand, der ønsker at anerkende faderskabet, ikke er barnets far, kan han og moren alligevel vælge at få faderskabet anerkendt i medfør af børnelovens § 14, stk. 3, og faderskabsbekendtgørelsens § 4. Bestemmelsen bygger nemlig på den opfattelse, at det bør overlades til parterne selv at tage stilling til, om de ønsker faderskabssagen afsluttet i mindelighed. Sker der anerkendelse, indtræder det retlige faderskab fuldt ud, uanset om det ligger fast, at en anden mand er barnets genetiske far.

Hvis en mand, som de retsgenetiske undersøgelser har udpeget som far til barnet med en bevismæssig vægt af 10.000 til 1, ikke vil anerkende faderskabet, indbringer statsforvaltningen sagen for retten, jf. børnelovens § 13, nr. 4, medmindre faderskabet anerkendes i medfør af børnelovens § 14, stk. 3.

5.7. Bestemmelse om udtræden af sagen

Hvis en mands faderskab ved retsgenetiske undersøgelser udelukkes med en sikkerhed på 99,99 % (det vil sige en bevismæssig vægt mod faderskabet på 10.000 til 1), og han således utvivlsomt ikke er barnets far, kan statsforvaltningen beslutte, at han skal udtræde af sagen.

Det samme gælder, hvis der f.eks. foreligger sikkert bevis for, at den pågældende mand ikke har haft seksuelt forhold til moren i perioden, hvor hun blev gravid.

Vil den pågældende mand ikke udtræde frivilligt af sagen, må statsforvaltningen indbringe sagen for retten (afsnit 7).

6. Forskellige bestemmelser

6.1. Statsforvaltningens underretningspligt i forhold til en tidligere ægtemand

Efter børnelovens § 6, stk. 3, påhviler det statsforvaltningen at give skriftlig meddelelse om barnets fødsel til en mand, der inden for de sidste 10 måneder før fødslen har været gift med barnets mor uden at være separeret. Statsforvaltningen skal samtidig vejlede manden om hans ret efter børnelovens § 6, stk. 1, til at få prøvet faderskabsspørgsmålet. Det gælder dog ikke, hvis han allerede er part i sagen, f.eks. fordi moren har oplyst ham som faderskabsmulighed.

Underretningen skal finde sted snarest muligt efter, at det er kommet til statsforvaltningens kendskab, at moren inden for de sidste ti måneder før barnets fødsel har været gift med den pågældende mand uden at have været separeret.

Der er ingen undtagelser til underretningspligten.

Hvis meddelelse til en mand, som efter børnelovens § 6, stk. 3, skal have meddelelse om barnets fødsel fra statsforvaltningen, ikke er kommet frem til manden inden fem måneder efter fødslen, skal sagen genoptages, hvis manden anmoder om det, jf. børnelovens § 23, stk. 3, der også indeholder tidsfrister for anmodningens fremsættelse.

Hvis der er så utilstrækkelige eller usikre oplysninger om mandens bopæl eller opholdssted, at statsforvaltningen ikke kan lokalisere ham, må sagen indbringes for retten, jf. børnelovens § 13, nr. 3 og 4.

Efter bestemmelsens ordlyd har statsforvaltningen alene underretningspligt over for en tidligere ægtemand.

Også andre, herunder tidligere samlevere, bør i almindelighed ved henvendelse til statsforvaltningen kunne få oplyst, om en bestemt kvinde har født et barn. Det følger af princippet i børnelovens § 6, stk. 1, om adgangen til at rejse faderskabssag.

Denne adgang begrænses imidlertid af bestemmelsen i børnelovens § 6, stk. 2, 1. pkt. Hvis en mand efter denne bestemmelse er registreret som barnets far efter børnelovens § 1 eller § 2 eller § 3, jf. § 14, stk. 1, kan en anden mand ikke rejse faderskabssag. Han kan dog efter bestemmelsens 2. pkt. alligevel rejse faderskabssag, hvis han i den periode, hvor moren blev gravid, var gift med moren uden at være separeret eller levede i fast samlivsforhold med hende.

Statsforvaltningen kan kun oplyse, om kvinden har født, hvis den pågældende mand kan sandsynliggøre, at han har haft et seksuelt forhold til hende.

6.2. En mands ret til at få prøvet, om han er barnets far

En mand, som har haft seksuelt forhold til moren i den periode, hvor hun blev gravid, har ret til at få prøvet, om han er barnets far, jf. børnelovens § 6, stk. 1.

Dette gælder, selvom han kun har haft et enkeltstående forhold til moren. Se nedenfor om begrænsninger i denne adgang.

Bestemmelsen vil have praktisk betydning for mænd, som ikke allerede er inddraget i faderskabssagen i kraft af reglerne i børnelovens §§ 4 og 5, jf. § 9, stk. 1, nr. 4.

Den ret, der hjemles i børnelovens § 6, stk. 1, kan anvendes til, at manden selv rejser sag, hvis sag ikke tidligere er rejst for statsforvaltningen, eller til at han indtræder i en verserende sag og endelig til, at han får »genbehandlet« en sag, der allerede har været rejst for statsforvaltningen, uanset om faderskab er fastslået eller ej.

Retten til at rejse faderskabssag afskæres ikke af, at barnet er bortadopteret.

Anmodningen om, at der rejses sag, skal være skriftlig, og den skal indgives inden seks måneder efter barnets fødsel, jf. børnelovens § 6, stk. 1, 2. pkt. Er barnet eksempelvis født den 6. november, udløber fristen den 6. maj det følgende år ved kontortids ophør. Er fristens sidste dag en lørdag, søndag eller hel-

ligdag, anses den senest forudgående arbejdsdag som fristens sidste dag. Verserer der imidlertid på tidspunktet for anmodningen fortsat en faderskabssag, kan manden indtræde i denne sag, selvom fristen er overskredet.

Er fristen i øvrigt overskredet, må anmodningen afvises. Spørgsmålet vil i så fald kun kunne prøves, såfremt betingelserne for genoptagelse er opfyldt (afsnit 9).

Retten til at få prøvet spørgsmålet om faderskab tilkommer efter børnelovens § 6, stk. 1 den, der har haft seksuelt forhold til moren i den periode, hvor hun blev gravid. Dette gælder, selv om den pågældende mand kun har haft et enkeltstående forhold til moren. Bekræfter moren, at der har været et sådant forhold, må statsforvaltningen i almindelighed lægge oplysningen herom til grund og inddrage den pågældende mand i sagen.

Bestrider moren derimod, at der har været et seksuelt forhold, og fastholder manden sin påstand, må sagen indbringes for retten, jf. børnelovens § 13, nr. 2 og 4. Der er imidlertid ikke noget til hinder for, at statsforvaltningen efter omstændighederne – med mandens og morens samtykke – iværksætter retsgenetiske undersøgelser af, om den pågældende mand er barnets far. Vedgår moren på baggrund af disse undersøgelser at have haft seksuelt forhold til manden, kan sagen fortsætte i statsforvaltningen.

En mands adgang til at få prøvet, om han er barnets far, begrænses af bestemmelserne i børnelovens § 6, stk. 2, 1. pkt. og § 10.

Efter børnelovens § 6, stk. 2, 1. pkt. gælder søgsmålsretten ikke i de tilfælde, hvor moren på fødselstidspunktet var gift, og ægtemanden er registreret som far, eller hvor faderskabet registreres på grundlag af en omsorgs- og ansvarserklæring, jf. børnelovens § 2 og § 3, jf. § 14, stk. 1.

I disse tilfælde har barnet typisk allerede fra fødslen en social far, som har del i forældremyndigheden, og som sammen med moren varetager omsorgen og ansvaret for barnet.

En mand, der var gift med (uden at være separeret), eller som levede i et fast samlivsforhold med moren i den periode, hvor hun blev gravid, kan dog altid rejse faderskabssag, jf. børnelovens § 6, stk. 2, 2. pkt. Det er tilstrækkeligt, at ægteskabet eller det faste samlivsforhold har bestået i en del af den periode, hvor moren blev gravid.

Kravet om et fast samlivsforhold indebærer, at der skal være tale om et samlivsforhold af ægteskabsliggende karakter af en vis varighed, hvor parterne typisk har levet sammen på en fælles bopæl. Det er dog ikke udelukket, at kravet vil kunne være opfyldt, selvom parterne f.eks. af arbejdsmæssige grunde har opretholdt hver sin bolig, hvis der dog har været tale om et fast parforhold af en længere varighed.

Adgangen til at rejse faderskabssag begrænses endvidere af bestemmelsen i børnelovens § 10. Faderskabssag kan således ikke rejses, hvis afgørende hensyn til barnet taler imod, at manden kan blive barnets far (afsnit 5.3).

6.3 Umyndighed m.v.

Efter børnelovens § 14, stk. 5, 2. pkt., skal den mindreårige fars værge(-r) samtykke i anerkendelsen. Bestemmelsen finder kun anvendelse, når manden er umyndig som følge af mindreårighed. Hvis moren er umyndig, skal hendes værge(-r) således ikke samtykke i anerkendelsen. Børn og unge under 18 år er imidlertid efter § 1 i værgemålsloven myndige, hvis de har indgået ægteskab. Dette gælder dog ikke, hvis statsforvaltningen ved tilladelsen til ægteskabet har fastsat vilkår om umyndighed.

Værgens (værgernes) samtykke påføres omsorgs- og ansvarserklæringen eller anerkendelsesblanketten, jf. faderskabsbekendtgørelsens § 14, stk. 1.

Værgen (værgerne) skal på tilsvarende måde give samtykke til, at en mindreårig mand tiltræder, at en anden mand bliver far til barnet, jf. børnelovens § 14, stk. 3, 2. pkt. Samtykket påføres tiltrædelsesblanketten.

Hvis den mindreåriges forældre har fælles forældremyndighed og således udøver værgemål i forening, og den ene af forældrene ikke medvirker under sagen, optræder den anden forælder på den umyndige mands vegne. Kravet om værgens samtykke anses således for opfyldt, hvis blot den ene forælders samtykke er påført omsorgs- og ansvarserklæringen eller anerkendelsesblanketten.

Personer, der er under værgemål efter værgemålslovens § 5, er efter bestemmelsen i børnelovens § 14, stk. 5, ikke afskåret fra på egen hånd at anerkende faderskabet. Det er en forudsætning, at den pågældende ikke er i en situation som beskrevet i værgemålslovens § 46. Statsforvaltningen bør dog udvise tilbageholdenhed, således at anerkendelse kun modtages, hvis det utvivlsomt må anses for forsvarligt.

Finder statsforvaltningen det betænkeligt at modtage anerkendelse fra en person, der er omfattet af værgemålslovens § 5, må sagen indbringes for retten, jf. børnelovens § 13, nr. 2. Værgens samtykke kan ikke træde i stedet.

Efter børnelovens § 14, stk. 5, 1. pkt., kan der ikke ske anerkendelse af faderskab i statsforvaltningen, hvis en af parterne er frataget den retlige handleevne efter værgemålslovens § 6. Sådanne sager skal altid indbringes for retten, jf. § 13, nr. 5.

6.4. Sagens behandling, når en eller flere parter opholder sig i udlandet

Efter bestemmelsen i børnelovens § 14, stk. 8, kan anerkendelse af faderskab, der er afgivet i udlandet, sidestilles med en anerkendelse af faderskabet for statsforvaltningen.

Efter faderskabsbekendtgørelsens § 15 kan statsforvaltningen anmode en dansk repræsentation i udlandet om at bistå ved behandlingen af en faderskabssag, hvis en eller flere af sagens parter opholder sig i det pågældende land. Repræsentationen vil i muligt omfang yde bistand ved behandlingen af sagen i overensstemmelse med de af udenrigstjenestens fastsatte regler herom. Bistanden er gebyrfri, men afholdte udgifter, eksempelvis til prøveudtagning og forsendelse, vil dog skulle refunderes af den rekvirerende myndighed.

Statsforvaltningen bør fremsende sagen direkte til repræsentationerne. En liste over danske ambassader og konsulater findes på Udenrigsministeriets hjemmeside www.um.dk.

En mulig far har ophold i udlandet

Kerneområdet for bestemmelsen er den situation, hvor en her i landet boende mor oplyser, at en mand, som er eller kan være far til barnet, opholder sig i udlandet.

Det er en forudsætning, at faderskabssagen har en vis tilknytning til Danmark, for at sagen kan behandles efter dansk ret. Der skal i den forbindelse lægges vægt på domicilforholdet. Efter dansk ret forstås domicil som det land eller territoriale retsområde, hvori en person har bopæl eller ophold i den hensigt varigt at forblive der eller i det mindste uden hensigt til, at opholdet kun skal være midlertidigt.

Hvis der er en formodning om, at en mand, som opholder sig i udlandet på en kendt adresse, vil anerkende faderskabet, og at han utvivlsomt er i stand til at forstå retsvirkningerne af anerkendelse af faderskab efter dansk ret, bør statsforvaltningen skrive direkte til ham og vedlægge relevante blanketter til anerkendelse af faderskabet.

På blanketternes bagside er trykt en vejledning om retsvirkningerne ved anerkendelse af faderskab. Blanketterne er oversat til de vigtigste sprog.

I disse situationer kan anerkendelse ske på skriftligt grundlag over for statsforvaltningen. Ved modtagelse af anerkendelsen kontrollerer statsforvaltningen, at blanketten er korrekt udfyldt, og at betingelserne for anerkendelse af faderskabet er opfyldt.

Hvis manden ikke vil anerkende faderskabet skriftligt over for statsforvaltningen, kan statsforvaltningen anmode den danske repræsentation om at indkalde manden til møde i repræsentationen, herunder opfor-

dre manden til at medvirke til retsgenetiske undersøgelser. Såfremt statsforvaltningen vurderer, at et møde med manden vil være formålsløst, indbringer statsforvaltningen sagen for retten.

Hvis en mand ved mødet i repræsentationen tilkendegiver, at han vil medvirke til retsgenetiske undersøgelser, giver repræsentationen statsforvaltningen besked herom. Statsforvaltningen bør herefter kontakte Københavns Universitet, Retsmedicinsk Institut, Retsgenetisk Afdeling, med henblik på udpegning af et prøveudtagningssted. Afdelingen vil som udgangspunkt være behjælpelig med at formidle kontakt til og videresende de relevante blanketter til prøveudtagningsstedet. Det aftales endvidere, hvorledes prøverne skal udtages, herunder hvordan de skal opbevares under forsendelsen til Danmark, jf. § 1, stk. 1, i DNA-bekendtgørelsen. Hvis Retsgenetisk Institut ikke kan yde denne hjælp, skal den stedlige danske repræsentation kontaktes med henblik på, at denne kan være behjælpelig med at anvise et prøveudtagningssted. Udgiften ved en sådan retsgenetisk undersøgelse afholdes af statsforvaltningen.

De beskrevne retningslinjer finder også anvendelse, hvis en mand, som opholder sig i udlandet, skal tiltræde, at en anden mand anerkender faderskabet, jf. faderskabsbekendtgørelsens § 4, stk. 2.

Hvis det er tvivlsomt, om en mand vil kunne forstå retsvirkningerne af en anerkendelse af faderskabet efter dansk ret ud fra vejledningen, som er optrykt på bagsiden af de forskellige blanketter, bør statsforvaltningen anmode den danske repræsentation i det land, hvor manden opholder sig, om at indkalde ham til møde i repræsentationen. Formålet med mødet er at vejlede ham om retsvirkningerne af anerkendelse af faderskab efter dansk ret. Derudover kan repræsentationen – hvis det efter statsforvaltningens vurdering kan have betydning for sagen – opfordre ham til at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser.

Hvis den udenlandske mand ikke vil anerkende faderskabet, sender statsforvaltningen sagen til retten.

Kan der ikke tilvejebringes de fornødne oplysninger til at identificere faren i udlandet, og skønner statsforvaltningen, at faderskabet ikke gennem rettens behandling af sagen vil kunne fastslås, kan statsforvaltningen henlægge sagen.

En dansk repræsentation i udlandet vil dog ofte kunne være behjælpelig med at finde adressen på en mand, hvis denne ikke er kendt af statsforvaltningen.

I Instruks for Udenrigsministeriet er der fastsat nærmere retningslinjer for, hvordan danske repræsentationer i udlandet skal behandle faderskabssager, herunder opfordre parterne til at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser.

Efter afslutning af faderskabssagen sender repræsentationen sagen til den statsforvaltning, som har anmodet repræsentationen om bistand eller til den statsforvaltning, der efter faderskabsbekendtgørelsens § 24 skulle have behandlet sagen, hvis den var blevet rejst dér.

Hvis det ikke er muligt at få den pågældende mand til at møde i den danske repræsentation, f.eks. på grund af stor geografisk afstand, vil anerkendelse undtagelsesvist kunne ske over for en udenlandsk myndighed.

Er anerkendelse af faderskabet sket over for en udenlandsk myndighed, skal anerkendelsen efterfølgende godkendes af Familiestyrelsen for at få gyldighed her i landet.

Begge forældre har ophold i udlandet

Bestemmelsen i børnelovens § 14, stk. 8, vil også finde anvendelse i forhold til forældre, som er danske statsborgere, og som opholder sig i udlandet uden at have taget varigt ophold i det pågældende land (dvs. fortsat har domicil i Danmark), og som sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet. I denne situation vil forældrene kunne afgive en omsorgs- og ansvarserklæring over for statsforvaltningen med de begrænsninger, der følger af reglerne om umyndighed m.v. Afgivelsen af omsorgs- og ansvarserklæringen vil dog ikke som for par bosiddende i Danmark medføre fælles forældremyndighed. Dette følger af forældreansvarslovens § 7, stk. 1, jf. stk. 2, og retsplejelovens § 448f. Forældrene skal derfor vejledes om, at

såfremt de ønsker fælles forældremyndighed, kan de aftale dette, når de kommer til Danmark. Det er ikke muligt at oplyse, om et faderskab anerkendt efter dansk ret, vil blive anerkendt efter opholdslandets ret.

Hvis forældre, som opholder sig i udlandet, vil påtage sig omsorgen og ansvaret for barnet efter børnelovens § 14, stk. 3, skal de give personligt møde ved den danske repræsentation i det pågældende land. Der henvises til afsnit 13, hvor den internationale kompetence er nærmere beskrevet.

Nordisk overenskomst

Danmark har indgået aftale med de andre nordiske lande om anerkendelse af faderskab, som er fastslået ved retskraftig dom eller fastsat på anden måde end ved dom i et af disse lande, jf. lov nr. 158 af 6. maj 1980 om anerkendelse af nordiske faderskabsafgørelser og om ændring af lov om anerkendelse og fuldbyrdelse af nordiske afgørelser om privatretlige krav.

Afsigelse af retskraftig dom om faderskab eller fastsættelse af faderskabet på anden måde end ved dom i et andet nordisk land har bindende virkning i Danmark, jf. lovens §§ 1 og 2. I lovens § 3 er angivet, hvornår dom eller fastsættelse af faderskab i et andet nordisk land ikke har bindende virkning.

Når sag om faderskab rejses ved eller af statsforvaltningen, skal statsforvaltningen påse, om sagen har tilknytning til et andet nordisk land, og om faderskabet evt. er fastslået dér. Verserer faderskabssagen, eller er den afsluttet i et andet nordisk land, må statsforvaltningen enten udskyde behandlingen af sagen, til sagen bliver afsluttet, eller afvise at behandle sagen.

6.5. Statsforvaltningens vejledningspligt

Efter børnelovens § 32 har statsforvaltningen en generel vejledningspligt om spørgsmål, der vedrører loven. Endvidere fastslår bestemmelsen, at statsforvaltningen skal bistå ved udfyldelse af blanketter.

Vejledningspligten omfatter udover borgerne i almindelighed også myndigheder, der har spørgsmål om børneloven. Personregisterførerne vil således kunne forelægge tvivlsspørgsmål for statsforvaltningen.

Statsforvaltningen har endvidere en særlig vejledningspligt ved behandlingen af de konkrete sager:

- Statsforvaltningen skal snarest muligt underrette en mand, der inden for de sidste 10 måneder før fødslen har været gift med moren uden at være separeret, om barnets fødsel, jf. børnelovens § 6, stk. 3. Samtidig hermed skal statsforvaltningen vejlede ham om retten til at rejse sag efter børnelovens § 6, stk. 1. Denne vejledning bør som udgangspunkt ske på skriftligt grundlag.
- Efter børnelovens § 14, stk. 6, skal statsforvaltningen, inden en mand anerkender faderskabet, gøre den pågældende mand bekendt med retsvirkningerne af anerkendelsen og med, at han kan kræve sagen afgjort ved retten. Sammen med omsorgs- og ansvarserklæringen, blanketten til anerkendelse af faderskab og tiltrædelsesblanketten, jf. faderskabsbekendtgørelsens §§ 2-4, er der optrykt en vejledning om retsvirkningerne herom. Hvis parterne har supplerende spørgsmål om retsvirkningerne ved anerkendelse af faderskabet, kan de rette henvendelse til statsforvaltningen. Udleverer statsforvaltningen en blanket til en part, som er mødt personligt i statsforvaltningen, bør statsforvaltningen sikre sig, at den pågældende er gjort bekendt med retsvirkningerne ved at anerkende faderskabet, inden faderskabet anerkendes. Ved anerkendelse af faderskabet indtræder der forsørgelsespligt over for barnet, jf. lov om børns forsørgelse. Herudover får barnet lov til at bære farens navn, jf. reglerne i navneloven, og der indtræder gensidig arveret efter arvelovens regler. Endvidere kan faderskabet have betydning for barnets indfødsretlige forhold efter reglerne i indfødsretsloven. Ved anerkendelsen af faderskabet etableres der i nogle situationer fælles forældremyndighed (afsnit 6.6). Endelig kan faren få overført forældremyndigheden over barnet til sig ved aftale eller dom, og han har ret til samvær med barnet, jf. forældreansvarslovens regler herom. Hvis barnet er blevet til ved et strafbart forhold, og der på trods heraf er sket anerkendelse af faderskabet, jf. børnelovens § 10, kan et samvær mellem far og barn ophæves, eller en ansøgning fra far om samvær med barnet kan afslås i medfør af forældreansvarslovens § 21, stk. 4.

- Efter børnelovens § 8, stk. 3, skal statsforvaltningen vejlede moren om, hvilken betydning det vil kunne få for hende og barnet, hvis moren ikke oplyser, hvem der er eller kan være far til barnet.

6.6. Etablering af fælles forældremyndighed ved fastslåelse af faderskabet

I forbindelse med vedtagelsen af forældreansvarsloven, der trådte i kraft den 1. oktober 2007, er reglerne for, hvornår der etableres fælles forældremyndighed i forbindelse med fastslåelse af faderskabet blevet udvidet.

Med forældreansvarsloven er der indført en regel, hvorefter der automatisk etableres fælles forældremyndighed, hvis forældrene var separerede på tidspunktet for barnets fødsel, jf. lovens § 6, stk. 2, nr. 1. Der etableres endvidere fælles forældremyndighed, hvis forældrene har været gift med hinanden inden for de sidste 10 måneder fra barnets fødsel, jf. § 6, stk. 3. Denne bestemmelse omhandler således forældre, der er skilt på tidspunktet for barnets fødsel – men som har været gift inden for de sidste 10 måneder. I begge tilfælde kræves det, at den fraseparerede mand eller den tidligere ægtemand ifølge anerkendelse eller dom anses som barnets far.

For så vidt angår ugifte etableres der efter forældreansvarslovens § 7, stk. 3, fælles forældremyndighed, hvis en mand anses for far til barnet ifølge anerkendelse eller dom, og forældrene har eller har haft fælles folkeregisteradresse inden for de sidste 10 måneder før barnets fødsel. Det er en forudsætning for bestemmelsens anvendelse, at faderskabet er fastslået ved anerkendelse eller dom efter børnelovens regler. I de situationer, hvor der opstår tvist om, hvorvidt forældrene har haft fælles folkeregisteradresse inden for de sidste 10 måneder, henvises der til pkt. 2.1.1.1. i Vejledning nr. 9859 af 6. september 2007 om forældremyndighed og barnets bopæl.

Statsforvaltningen og domstolene skal i forbindelse med fastslåelsen af faderskabet undersøge, om der samtidig med faderskabets anerkendelse etableres fælles forældremyndighed efter forældreansvarslovens § 6, stk. 2, nr. 1, § 6, stk. 3, eller § 7, stk. 3, og orientere forældrene om, hvorvidt der er etableret fælles forældremyndighed, eller om der er eneforældremyndighed.

Statsforvaltningen og domstolene skal sikre, at der sker anmeldelse til CPR om forældremyndigheden. Der henvises til meddelelse af 11. december 2006 fra CPR-kontoret om registrering af forældremyndighed og separation i CPR.

7. Sagens afslutning

7.1. Indberetning om sagens afslutning til Det Centrale Personregister m.v.

I de tilfælde, hvor faderskabet er anerkendt før barnets fødsel ved, at forældrene har afgivet en omsorgs- og ansvarserklæring efter børnelovens § 14, stk. 1, eller ved, at en mand har anerkendt faderskabet efter børnelovens § 14, stk. 2, nr. 1, udleverer statsforvaltningen en kopi af erklæringen eller anerkendelsesblanketten til forældrene med påtegning om anerkendelse af faderskabet.

Statsforvaltningen vejleder parterne om, at registrering af faderskabet vil finde sted i forbindelse med registreringen af barnets fødsel, jf. børnelovens § 3. I disse situationer skal statsforvaltningen ikke foretage indberetning til Det Centrale Personregister.

Når statsforvaltningen modtager underretning fra personregisterføreren om, at faderskabet ikke er blevet registreret i forbindelse med fødslen, jf. børnelovens §§ 1-3, bør statsforvaltningen undersøge, om faderskabet inden barnets fødsel er blevet anerkendt over for statsforvaltningen efter børnelovens § 14, stk. 1, eller § 14, stk. 2, nr. 1. Hvis dette er tilfældet, indberetter statsforvaltningen faderskabet til Det Centrale Personregister.

Hvis faderskabet anerkendes over for statsforvaltningen, skal statsforvaltningen snarest og inden to uger foretage indberetning herom til Det Centrale Personregister, jf. faderskabsbekendtgørelsens § 17, stk. 1.

Ved indberetning til Det Centrale Personregister, skal det i samme forbindelse indberettes, hvis forældrene har fælles forældremyndighed efter forældreansvarslovens § 7, stk. 3.

Udlændinge, som ikke er i besiddelse af dansk dokumentation, skal fremlægge dokumentation i form af pas, opholdstilladelse eller lignende.

Herved sikres, at farens navn og personnummer bliver korrekt indført i personregistret og i Det Centrale Personregister, jf. faderskabsbekendtgørelsens § 17, stk. 1.

7.2. Sager, som skal til retten, og henlæggelse af sager

Børnelovens § 13 regulerer, hvornår statsforvaltningen skal indbringe en faderskabssag for retten.

Det er alene statsforvaltningen, der kan indbringe en sag for retten, jf. børnelovens § 15. Parterne kan således ikke selv anlægge faderskabssag ved domstolene.

Det følger imidlertid af børnelovens § 13, nr. 1, at statsforvaltningen bl.a. skal indbringe sagen for retten, hvis en af parterne anmoder om det.

En sådan anmodning kan fremsættes på ethvert tidspunkt under sagens behandling og behøver ikke at være begrundet. Når anmodningen af statsforvaltningen er videresendt til retten, kan sagen ikke trækkes tilbage herfra.

Bestemmelsen er en følge af, at alle faderskabssager begynder ved statsforvaltningen og aldrig kan indledes ved retten. Retten skal behandle de sager, hvor der foreligger en egentlig tvist, eller hvor sagen af anden grund ikke kan eller bør sluttes ved statsforvaltningen.

Hvis en sag ikke kan afsluttes med en anerkendelse over for statsforvaltningen, er hovedreglen, at statsforvaltningen skal sende sagen til retten. Statsforvaltningen bør kun undtagelsesvist henlægge en faderskabssag.

Er sagen indbragt for retten, skal den færdigbehandles dér.

Efter børnelovens § 13, nr. 2, skal sagen indbringes for retten, hvis statsforvaltningen finder det betænkeligt at fortsætte behandlingen af sagen. Bestemmelsen skal ses i lyset af princippet om, at statsforvaltningen alene bør behandle sager, som er egnede til at blive afsluttet i »mindelighed« i det administrative system.

Bestemmelsen vil f.eks. kunne finde anvendelse:

- hvor oplysningerne om faderskabsmulighederne er så usikre, at der må antages at være behov for partsforklaringer i retten,
- hvor moren må antages at tilbageholde oplysninger om faderskabsmulighederne,
- hvor en mand ikke accepterer at udtræde af sagen efter børnelovens §§ 10 eller 12,
- hvor der i øvrigt består en tvist mellem flere mulige fædre, og
- hvor statsforvaltningen vurderer, at den, der ønsker at anerkende et faderskab, er i en tilstand, som gør det uforsvarligt at modtage anerkendelsen.

Efter børnelovens § 13, nr. 3, indbringes sagen endvidere for retten, hvis der skal ske indkaldelse ved bekendtgørelse i Statstidende eller udfærdiges retsanmodning efter retsplejelovens § 158.

Statsforvaltningen skal således ikke behandle sager, hvor der efter retsplejelovens § 159 skal ske bekendtgørelse i Statstidende. Dette er aktuelt, hvis den pågældende mands bopæl, opholdssted eller arbejdssted her i landet ikke er oplyst, eller en fremmed myndighed nægter eller undlader at efterkomme en anmodning om forkyndelse efter retsplejelovens § 158.

Hvis en mand har kendt bopæl eller opholdssted i udlandet, skal statsforvaltningen forsøge at få ham til at anerkende faderskabet på skriftligt grundlag eller få ham til at anerkende faderskabet ved et møde i den danske repræsentation i det pågældende land. Hvis han ikke reagerer på statsforvaltningens fremsendelse

af anerkendelsesblanket eller indkaldelse til møde i den danske repræsentation, skal statsforvaltningen sende sagen til retten. Se i øvrigt afsnit 6.4. om anerkendelse af faderskab i udlandet.

Efter børnelovens § 13, nr. 4, skal sagen indbringes for retten, hvis den ikke i øvrigt kan afsluttes ved anerkendelse eller henlæggelse i statsforvaltningen.

Det vil f.eks. i almindelighed gælde,

- hvis moren ikke vil give oplysning om faderskabsmulighederne, og disse ikke på anden måde inddrages i sagen,
- hvis sagens parter ikke frivilligt vil medvirke ved retsgenetiske undersøgelser,
- hvis en mand – selvom han ved retsgenetiske undersøgelser er udpeget som barnets far – ikke frivilligt vil anerkende faderskabet, eller
- hvis en part efter flere indkaldelser ikke giver møde i statsforvaltningen.

Endelig skal sagen efter børnelovens § 13, nr. 5, indbringes for retten, hvis en af parterne (eller begge parter) er frataget den retlige handleevne efter værgemålslovens § 6. Der henvises til børnelovens § 14, stk. 5, og bemærkningerne ovenfor i afsnit 6.3. om umyndighed m.v.

Når statsforvaltningen har indbragt en sag for retten, skal retten ikke sende sagen tilbage til statsforvaltningen, selvom de grunde, der førte til indbringelsen, ophører med at gælde. Sagen vil således i alle tilfælde blive færdigbehandlet ved retten.

Statsforvaltningen modtager meddelelse fra retten om sagens udfald, når ankefristen er udløbet eller ankesagen er afsluttet.

Der skal ikke udarbejdes stævning i forbindelse med oversendelsen til retten. Sagen kan således typisk blot oversendes med en kort redegørelse for det hidtidige forløb og baggrunden for, at den nu indbringes for retten.

Retten giver fra den 1. april 2011 Det Centrale Personregister besked om, hvem der har anerkendt faderskabet eller er blevet dømt som far til barnet, jf. faderskabsbekendtgørelsens § 18. Retten giver ligeledes besked om, hvem der har forældremyndigheden over barnet, herunder om der automatisk er fælles forældremyndighed i medfør af forældreansvarslovens § 7, stk. 3, hvis forældrene har eller har haft fælles folkeregisteradresse inden for de sidste 10 måneder før barnets fødsel. Henlægger retten sagen, giver statsforvaltningen moren, sagens eventuelle andre parter og personregisterføreren meddelelse om beslutningen om at henlægge sagen.

I situationer, hvor det på baggrund af morens oplysninger om, hvem der er eller kan være far til barnet, må anses for umuligt at finde den pågældende mand, kan statsforvaltningen henlægge sagen.

Dette vil f. eks. være tilfældet, hvis det undtagelsesvist må antages, at moren ikke tilbageholder oplysninger, men at hun simpelthen ikke ved eller ikke kan få oplyst, hvem der kan være faren.

Familiestyrelsen har ved cirkulæreskrivelserne af 11. juni 2003, 14. juli 2009 og 15. april 2010 taget stilling til faderskab i forbindelse med kunstig befrugtning. Er moren enten enlig eller har indgået registreret partnerskab med eller lever i fast samlivsforhold med en anden kvinde, kan faderskabssagen henlægges, hvis kvinden har modtaget kunstig befrugtning, og nogle nærmere beskrevne betingelser er opfyldt. Statsforvaltningen skal i denne forbindelse være særligt opmærksom på, hvilken type donor, der er anvendt ved befrugtningen.

Endvidere vil en allerede rejst faderskabssag kunne henlægges, hvis f.eks. barnet dør under sagens behandling, og arveretlige forhold ikke taler imod henlæggelse af sagen.

Statsforvaltningen giver moren, sagens eventuelle andre parter og personregisterføreren meddelelse om beslutningen om at henlægge sagen.

8. Indsigelse mod registrering eller anerkendelse af faderskab

Bestemmelsen i børnelovens § 5 regulerer adgangen til at rejse faderskabssag i tilfælde, hvor faderskabet er blevet registreret efter bestemmelserne i børnelovens §§ 1-3, eller hvor der efter børnelovens § 14 er sket anerkendelse i statsforvaltningen efter barnets fødsel.

Bestemmelsen finder derimod ikke anvendelse, hvis faderskabet er anerkendt over for retten efter børnelovens § 19. Sådanne anerkendelser er endelige, men vil dog kunne genoptages efter reglerne i børnelovens kapitel 4.

Registreringer og anerkendelser, der er omfattet af bestemmelsen i børnelovens § 5, stk. 1, er foreløbige i seks måneder efter, at barnet er født. Inden for denne periode kan moren, faren eller en særlig værge for barnet rejse faderskabssag ved statsforvaltningen. Adgangen er fri og er således bl.a. ikke betinget af, at det sandsynliggøres, at en anden mand er barnets far. Selvom faren har behandlet barnet som sit, vil han kunne gøre indsigelse mod registreringen eller anerkendelsen.

Fristen regnes efter bestemmelsen fra barnets fødsel og ikke fra registreringen eller anerkendelsen. Den afbrydes ved statsforvaltningens modtagelse af anmodningen. Overskrides fristen, kan faderskabssag ikke rejses efter bestemmelsen. Sagen skal i så fald behandles efter reglerne om genoptagelse i børnelovens §§ 21- 26.

Rejses der inden for fristen faderskabssag, anses den mand, der er registreret som far eller har anerkendt faderskabet, som far til barnet, indtil andet måtte følge af statsforvaltningens eller rettens behandling af sagen. Det samme gælder, hvis manden har del i forældremyndigheden over barnet, eksempelvis fordi faderskabet er anerkendt ved afgivelse af omsorgs- og ansvarserklæring. Det er således i de nævnte tilfælde ikke muligt for en mand at frigøre sig fra faderskabet og forældremyndigheden alene ved at rejse faderskabssag, ligesom det ikke er muligt for moren at fratage manden hans faderskab og forældremyndighed alene ved at rejse sag.

Efter børnelovens § 5, stk. 2, omfatter retten til at rejse faderskabssag også farens dødsbo i tilfælde, hvor faderskab er registreret efter børnelovens § 1 om ægtemænds faderskab. Det vil navnlig kunne være relevant, hvis ægtemanden er død før barnets fødsel. Bestemmelsen er imidlertid ikke begrænset til disse tilfælde. Har ægtemanden inden sin død selv rejst sag, indtræder dødsboet i sagen.

Dødsboets adgang til at rejse faderskabssag gælder efter bestemmelsen ikke, hvis den afdøde må anses for at have anerkendt barnet som sit. Dødsboets adgang til at rejse sag er således mere begrænset end mandens egen.

Den afdøde må anses for at have anerkendt barnet som sit, hvis han udtrykkeligt eller stiltiende over for omverdenen har behandlet barnet som sit eget. Om dette er tilfældet, må bero på en konkret vurdering af de foreliggende oplysninger.

Dødsboet efter andre fædre end dem, der er nævnt i børnelovens § 5, stk. 2 – herunder mænd, hvis faderskab er registreret på grundlag af en erklæring efter børnelovens § 2 – kan ikke rejse faderskabssag. Sådanne dødsboer kan indtræde i faderskabssager, som faren allerede har rejst før sin død, eller rejse sag om genoptagelse efter de nærmere regler herom i børnelovens kapitel 4.

Udover de parter, som er nævnt i børnelovens § 5, dvs. moren, faren, barnets værge og farens dødsbo, har en mand, som har haft seksuelt forhold til moren i den periode, hvor hun blev gravid, ret til at få prøvet, om han er barnets far, uanset om en anden mand har anerkendt faderskabet til barnet, jf. børnelovens § 6, stk. 1. Denne adgang er dog undergivet en række begrænsninger, jf. børnelovens § 6, stk. 2, og § 10.

Statsforvaltningen behandler sagerne i overensstemmelse med de almindelige regler i børnelovens kapitel 2 og 3 samt i faderskabsbekendtgørelsens §§ 2-5, § 7, stk. 1 og 3, § 8, § 9, stk. 1 og 2, §§ 10-12, §§ 14-19 og § 24. Faderskabsbekendtgørelsens § 6 finder også anvendelse med de begrænsninger, der følger af børnelovens § 8, stk. 2.

Rejses der faderskabssag på baggrund af indsigelsesretten i børnelovens § 5, § 6, stk. 1, eller § 6, stk. 2, 2. pkt., og bliver resultatet af faderskabssagen, at den registrerede far ikke længere kan anses for at være far til barnet, bortfalder det registrerede faderskab til barnet. Statsforvaltningen træffer beslutning om, at den hidtil registrerede far skal udtræde af faderskabssagen, jf. børnelovens § 12.

Hvis moren er gift eller har en samlever, som ved fødslen blev registreret som barnets far, medfører bortfaldet af faderskabet, at ægtemanden eller samleveren ikke længere er barnets far. Han vil således ikke længere have del i forældremyndigheden eller have pligt til at forsørge barnet, og barnet vil ikke have legal arveret efter ham.

Hvis moren er gift, vil barnet kunne få hendes ægtefælles navn, jf. navnelovens § 4, stk. 1. En samlever sidestilles med en ægtefælle, hvis betingelserne i navnelovens § 5, stk. 2, er opfyldt.

Hvis moren og hendes ægtefælle eller samlever ophæver samlivet, vil ægtefællen eller samleveren ikke umiddelbart have ret til samvær med barnet. Han vil dog kunne ansøge statsforvaltningen om samvær i medfør af forældreansvarslovens § 20, der giver mulighed for, at der i nogle situationer kan fastsættes samvær med andre end forældre.

Hvis moren er gift, vil hun efter forældreansvarslovens § 13, stk. 2, kunne indgå aftale med sin ægtefælle om, at de skal have fælles forældremyndighed. En sådan aftale skal godkendes af statsforvaltningen, hvilket statsforvaltningen vil gøre, hvis det vil være det bedste for barnet, jf. forældreansvarslovens § 4. Inden statsforvaltningen træffer afgørelse om godkendelsen, skal statsforvaltningen indhente en erklæring fra faren. En sådan aftale om fælles forældremyndighed vil bl.a. medføre, at morens ægtefælle har forældremyndigheden i tilfælde af morens død. Aftalen om fælles forældremyndighed påvirker ikke den biologiske fars ret til samvær og pligt til at betale børnebidrag.

Endelig vil morens ægtefælle have mulighed for at adoptere barnet efter reglerne om stedbarnsadoption i adoptionsloven. Også i dette tilfælde skal der indhentes en erklæring fra faren. Gennemføres en stedbarnsadoption, vil barnet, moren og hendes ægtefælle i alle henseender blive stillet, som om barnet var deres fælles barn. Den biologiske fars samvær og bidragspligt vil således bortfalde.

Hvis en anden mand oplyses at være far til barnet, vil han kunne anerkende faderskabet efter reglerne i faderskabsbekendtgørelsens §§ 2-4.

Vil han ikke anerkende faderskabet, indkalder statsforvaltningen den pågældende mand til møde i statsforvaltningen. Hvis det kan have betydning for sagen, opfordrer statsforvaltningen moren og den pågældende mand til at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser. Hvis manden herefter fortsat ikke vil anerkende faderskabet, skal statsforvaltningen indbringe sagen for retten.

Hvis resultatet af en ny faderskabssag bliver, at en anden mand anerkender faderskabet til barnet, meddeles dette til personregisterføreren (afsnit 7). Det samme gælder, hvis faderskabssagen afsluttes med, at den mand, der tidligere er blevet registreret som far til barnet eller har anerkendt faderskabet, ikke længere kan anses som far til barnet, og ingen anden mand udlægges som far til barnet.

9. Genoptagelse

Ved genoptagelse forstås, at en sag prøves efter udløbet af seks måneders-fristen i børnelovens §§ 5 og 6 eller efter at være afgjort ved retten. Der henvises til afsnit 6.2. om beregning af fristen på 6 måneder.

Der kan blive tale om genoptagelse af sager i følgende situationer:

- at en faderskabssag er sluttet ved statsforvaltningen eller retten, uden at barnet har fået en far,
- efter at faderskab er registreret efter børnelovens §§ 1-3, og seks måneders-fristen i børnelovens § 5 er udløbet,
- at en sag er afsluttet ved anerkendelse for statsforvaltningen efter børnelovens § 14, og seks måneders-fristen i børnelovens § 5 og § 6, stk. 1, er udløbet,
- at en sag er afsluttet ved anerkendelse for retten efter børnelovens § 19, eller

– at en mand er dømt som far ved retten, jf. børnelovens § 20.

Afgørelse af, om en sag skal genoptages, træffes af statsforvaltningen. Dette gælder, uanset om sagen i sin tid er afsluttet ved statsforvaltningen eller ved retten. Statsforvaltningen indbringer spørgsmålet om genoptagelse for retten, hvis en part inden fire uger efter statsforvaltningens afgørelse anmoder om det, jf. børnelovens § 26, stk. 2.

Hvis sagen genoptages, behandler statsforvaltningen sagen efter reglerne i børnelovens kapitel 2 og 3, jf. § 26, stk. 3, og faderskabsbekendtgørelsens §§ 2-4, § 6, § 7, stk. 1 og 3, § 8-12, §§ 14-19 og § 23, jf. § 22. Genoptagelsesreglerne er ens for børn af gifte og ugifte forældre.

At barnet er bortadopteret, er ikke i sig selv til hinder for, at faderskabssagen genoptages. Dette vil navnlig kunne være relevant ved genoptagelse efter børnelovens § 21 om tilfælde, hvor faderskabet aldrig er blevet registreret eller fastslået.

9.1. Faderskabet ikke registreret eller fastslået

Bestemmelsen i børnelovens § 21 regulerer spørgsmålet om genoptagelse i tilfælde, hvor barnet i sin tid ikke har fået en far, dvs. hvor faderskabet ikke er blevet registreret eller fastslået ved anerkendelse eller dom.

I børnelovens § 21, stk. 1, fastsættes det, at sagen skal genoptages efter anmodning fra moren eller hendes dødsbo, fra barnet eller dets værge eller dødsbo eller fra en mand, som efter børnelovens § 6, har ret til at få prøvet, om han er barnets far.

Adgangen til at forlange genoptagelse er i de beskrevne tilfælde uden tidsmæssig begrænsning. En indholdsmæssig begrænsning følger imidlertid af børnelovens § 21, stk. 2, hvorefter genoptagelse kun kan finde sted, hvis det antageliggøres, at en bestemt mand kan blive barnets far.

En helt uunderbygget anmodning om genoptagelse fra en af de nævnte personer vil således ikke kunne imødekommes. Henvender en mand sig f.eks. år efter barnets fødsel og angiver at være far til barnet, og benægter moren at have haft et forhold til den pågældende mand, må genoptagelse afvises, medmindre andre særlige forhold taler for mandens påstand.

Statsforvaltningen har mulighed for at opfordre den pågældende mand til – som led i undersøgelsen af om der bør ske genoptagelse – at medvirke ved en retsgenetisk undersøgelse sammen med mor og barn, hvis der i øvrigt er forhold, der i høj grad taler for, at han er barnets far. Viser det sig efter retsgenetiske undersøgelser, at manden ikke er faren, vil sagen kunne afsluttes med, at genoptagelse afslås.

Er barnet ikke myndigt, skal barnets værge varetage barnets interesser, når det overvejes at benytte retsgenetiske undersøgelser inden en eventuel genoptagelse af faderskabssagen. Der skal derfor som udgangspunkt beskikkes en værge for barnet. Beskikkelse af en værge sker efter reglerne i værgemålslovens § 47. Værgen bør være én af statsforvaltningens faste, professionelle værger. Afhængigt af barnets modenhed afholder værgen for barnet en samtale med barnet. Værgen afgiver efter mødet med barnet en indstilling til spørgsmålet om genoptagelse. Barnets holdning tillægges betydelig vægt.

Er barnet myndigt, følger det af børnelovens § 21, stk. 3, at genoptagelse ikke kan ske mod dets vilje. Det indebærer, at statsforvaltningen i disse tilfælde må indhente en udtalelse fra barnet.

9.2. Faderskab registreret eller fastslået ved anerkendelse eller dom – enighed om genoptagelse

Bestemmelsen i børnelovens § 22 regulerer spørgsmålet om genoptagelse i tilfælde, hvor faderskabet er registreret eller fastslået ved anerkendelse eller dom, men hvor moren eller hendes dødsbo, barnet eller dets værge eller dødsbo og faren eller hans dødsbo i enighed anmoder om genoptagelse. Det er således en betingelse, at alle tre parter ønsker, at sagen genoptages. Hvis kun én af parterne anmoder om genoptagelse, vil sagen eventuelt kunne genoptages efter børnelovens § 24.

Et barn, der er myndigt, vil selv skulle tage stilling til genoptagelsen.

Er barnet ikke myndigt, skal der beskikkes en værge for barnet. Forældrene kan som forældremyndighedsindehaver(-e) således ikke på vegne af barnet tilkendegive, om barnet ønsker, at faderskabssagen skal genoptages. Beskikkelse af en værge sker efter reglerne i værgemålslovens § 47. Værgen bør være én af statsforvaltningens faste, professionelle værger.

Endvidere er det efter børnelovens § 22, stk. 2, en betingelse, at det sandsynliggøres, at en anden mand kan blive barnets far. Formuleringen indebærer, at der stilles større krav end efter børnelovens § 21. Det skyldes, at barnet i tilfælde som nævnt i børnelovens § 22 allerede har en far. Betingelsen vil f.eks. være opfyldt, hvor tredjemand på forhånd tilkendegiver, at han vil anerkende faderskabet, hvis den hidtidige far udelukkes ved retsgenetisk bevis. Hvis en anden mand ikke på forhånd tilkendegiver dette, vil anmodning om genoptagelse i almindelighed kunne afslås på det foreliggende grundlag.

Bestemmelsen indeholder ingen tidsmæssige grænser. Er betingelserne opfyldt, skal der således ske genoptagelse, uanset på hvilket tidspunkt anmodningen herom fremsættes.

Statsforvaltningen har mulighed for at opfordre den mand, der kan blive barnets far, til – som led i undersøgelsen af om der bør ske genoptagelse – at medvirke ved en retsgenetisk undersøgelse sammen med mor og barn, hvis der i øvrigt er forhold, der i høj grad taler for, at han er barnets far. Viser det sig efter retsgenetiske undersøgelser, at manden ikke er faren, vil sagen kunne afsluttes med, at genoptagelse afslås.

Er barnet ikke myndigt, skal barnets værge varetage barnets interesser, når det overvejes at benytte retsgenetiske undersøgelser inden en eventuel genoptagelse af faderskabssagen. Der skal derfor som udgangspunkt beskikkes en værge for barnet. Beskikkelse af en værge sker efter reglerne i værgemålslovens § 47. Værgen bør være én af statsforvaltningens faste, professionelle værger. Afhængigt af barnets modenhed afholder værge for barnet en samtale med barnet. Værgen afgiver efter mødet med barnet en indstilling til spørgsmålet om genoptagelse. Barnets holdning tillægges betydelig vægt.

Efter børnelovens § 36, stk. 3, kan bestemmelsen anvendes, selvom barnet er født før den 1. juli 2002.

Dette er imidlertid ikke ensbetydende med, at statsforvaltningen ved en anmodning om genoptagelse af en faderskabssag for så vidt angår et barn, der er født før den 1. juli 2002, altid skal behandle sagen efter børnelovens § 22.

Der skal således for børn født før børnelovens ikrafttræden foreligge en vis sandsynlighed for, at betingelserne i § 22 er opfyldt, dvs. enighed mellem alle tre parter samt sandsynlighed for, at en anden mand kan blive barnets far, før statsforvaltningen kan behandle genoptagelsesspørgsmålet. Hvis det derimod er åbenbart, at betingelserne i § 22 ikke er opfyldt, bør parterne henvises til at indlede sagen direkte ved retten, jf. de før 1. juli 2002 gældende regler i retsplejelovens § 456 r.

9.3. Fejl i forbindelse med registrering af faderskabet

Bestemmelsen i børnelovens § 23 regulerer spørgsmålet om genoptagelse i tilfælde, hvor der i forbindelse med registrering af faderskabet er sket fejl, der kan have haft betydning for, hvem der er registreret som barnets far. Der sigtes navnlig til tilfælde, hvor der er sket personforveksling eller skrivefejl m.v., således at en forkert mand er registreret som barnets far.

I så fald skal sagen efter børnelovens § 23, stk. 1, genoptages efter anmodning fra moren eller hendes dødsbo, barnets værge eller dets dødsbo eller fra den registrerede far eller hans dødsbo. Genoptagelse vil også kunne kræves af den mand, der som følge af fejlen ikke er blevet registreret som far, eller hans dødsbo.

Et barn, der er myndigt, vil selv skulle tage stilling til genoptagelsen.

Statsforvaltningen har mulighed for at opfordre den mand, der kan blive barnets far, til – som led i undersøgelsen af om der bør ske genoptagelse – at medvirke ved en retsgenetisk undersøgelse sammen med mor og barn, hvis der i øvrigt er forhold, der i høj grad taler for, at han er barnets far. Viser det sig efter

retsgenetiske undersøgelser, at manden ikke er faren, vil sagen kunne afsluttes med, at genoptagelse afslås.

Er barnet ikke myndigt, skal barnets værge varetage barnets interesser, når det overvejes at benytte retsgenetiske undersøgelser inden en eventuel genoptagelse af faderskabssagen. Der skal derfor som udgangspunkt beskikkes en værge for barnet. Beskikkelse af en værge sker efter reglerne i værgemålslovens § 47. Værgen bør være én af statsforvaltningens faste, professionelle værger. Afhængigt af barnets modenhed afholder værgen for barnet en samtale med barnet. Værgen afgiver efter mødet med barnet en indstilling til spørgsmålet om genoptagelse. Barnets holdning tillægges betydelig vægt.

Hvis statsforvaltningen bliver opmærksom på fejl, der kan have haft betydning for, hvem der er registreret som barnets far, kan statsforvaltningen ikke selv berigtige fejlen. Statsforvaltningen bør i denne situation straks underrette parterne om fejlen. Herved overlades det til parterne at tage stilling til, om der skal fremsættes anmodning om genoptagelse af sagen.

Fristen for genoptagelse er efter bestemmelsen tre år regnet fra barnets fødsel. Efter udløbet af denne frist kan genoptagelse kun ske, hvis der foreligger ganske særlige omstændigheder, jf. børnelovens § 25.

Opdages fejlen inden udløbet af seks måneders-fristen i børnelovens § 5, stk. 1, og § 6, stk. 1, vil spørgsmålet omvendt altid – og uafhængigt af børnelovens § 23 – kunne prøves efter disse bestemmelser.

I børnelovens § 23, stk. 2, er det som en undtagelse fastsat, at genoptagelsessag ikke kan rejses af den registrerede far eller hans dødsbo, hvis han med kendskab til eller formodning om den skete fejl har anerkendt barnet ved at behandle det som sit. Det samme gælder for moren og hendes dødsbo, hvis hun under tilsvarende omstændigheder har ladet den registrerede far behandle barnet som sit.

Bestemmelsen lovfæster den såkaldte anerkendelseslære og indebærer, at hverken moren eller faren vilkårligt kan fratage barnets dets hidtidige far. Anerkendelseslæren udvides samtidig til også udtrykkeligt at gælde for ugifte. Der tilsigtes ikke ændringer i anerkendelseslærens indhold i forhold til tidligere gældende ret. Det indebærer, at der må foretages en samlet vurdering af, om det under de foreliggende omstændigheder kan anses for rimeligt at lade moren eller den registrerede far anfægte det registrerede faderskab. Såfremt de pågældende ikke har haft kendskab til eller formodning om den skete fejl, kan bestemmelsen ikke anvendes.

Børnelovens § 23, stk. 3, indeholder en særlig regel om, at en ægtemand, som efter børnelovens § 6, stk. 3, skal have meddelelse om barnets fødsel, kan forlange sagen genoptaget, hvis meddelelsen ikke inden fem måneder efter barnets fødsel er kommet frem til ham. Fristen for genoptagelse er også her fastsat til tre år regnet fra barnets fødsel, dog således at anmodningen tillige skal fremsættes uden ugrundet ophold efter, at den pågældende har fået kendskab til barnets fødsel.

9.4. Faderskab registreret eller fastslået ved anerkendelse eller dom – nye oplysninger

Bestemmelsen i børnelovens § 24 regulerer spørgsmålet om genoptagelse i tilfælde, hvor faderskabet allerede er registreret eller fastslået ved anerkendelse eller dom, men hvor der efterfølgende er kommet nye oplysninger frem.

Efter børnelovens § 24, stk. 1, kan moren eller hendes dødsbo, barnets værge eller dets dødsbo eller faren eller hans dødsbo anmode om genoptagelse af sagen, hvis der er fremkommet oplysninger om omstændigheder, der kan antages at ville give sagen et andet udfald, eller der i øvrigt er særlig anledning til at antage, at sagen vil få et andet udfald.

Et barn, der er myndigt, vil selv skulle tage stilling til genoptagelsen.

Er barnet ikke myndigt, skal der beskikkes en værge for barnet. Forældremyndighedsindehaveren (-erne), der tillige er forældre, vil således ikke på vegne af barnet kunne tilkendegive, om barnet ønsker, at faderskabssagen skal genoptages. Beskikkelse af en værge sker efter reglerne i værgemålslovens § 47. Værgen bør være én af statsforvaltningens faste, professionelle værger. Afhængigt af barnets modenhed afholder

værger for barnet en samtale med barnet. Værgeren afgiver efter mødet med barnet en indstilling til spørgsmålet om genoptagelse. Barnets holdning tillægges betydelig vægt.

§ 24 forudsætter i modsætning til børnelovens § 22 ikke, at der er enighed mellem parterne om genoptagelsesspørgsmålet, men anmodning skal fremsættes inden tre år efter barnets fødsel. Overskrides denne frist, kan sagen kun genoptages under de helt særlige omstændigheder, som er nævnt i børnelovens § 25.

Det er en betingelse, at der er fremkommet oplysninger om omstændigheder, der kan antages at ville give sagen et andet udfald, eller der i øvrigt er særlig anledning til at antage, at sagen nu vil få et andet udfald. Der sigtes navnlig til tilfælde, hvor der nu er mulighed for, at en anden mand kan blive far.

Bestemmelsen hjemler ikke noget krav på genoptagelse, selvom de nævnte betingelser er opfyldt. Afgørelsen om genoptagelse beror således på et samlet skøn, hvor navnlig de forhold, der opregnes i børnelovens § 24, stk. 2, indgår. Der skal således bl.a. lægges vægt på:

- hvor lang tid der er gået siden barnets fødsel (nr. 1),
- om synspunkterne i anerkendelseslæren gør sig gældende (nr. 2 og 3),
- om der i øvrigt er udvist passivitet fra den pågældendes side (nr. 4), og
- om det må forventes, at barnet, hvis sagen genoptages, vil få en (anden) far (nr. 5).

Disse hensyn svarer til, hvad der efter tidligere retspraksis er blevet lagt vægt på.

Statsforvaltningen har mulighed for at opfordre den mand, der kan blive barnets far, til – som led i undersøgelsen af om der bør ske genoptagelse – at medvirke ved en retsgenetisk undersøgelse sammen med mor og barn, hvis der i øvrigt er forhold, der i høj grad taler for, at han er barnets far. Viser det sig efter retsgenetiske undersøgelser, at manden ikke er faren, vil sagen kunne afsluttes med, at genoptagelse afslås.

Er barnet ikke myndigt, skal barnets værge varetage barnets interesser, når det overvejes at benytte retsgenetiske undersøgelser inden en eventuel genoptagelse af faderskabssagen. Der skal derfor som udgangspunkt beskikkes en værge for barnet. Beskikkelse af en værge sker efter reglerne i værgemålslovens § 47. Værgeren bør være én af statsforvaltningens faste, professionelle værger. Afhængigt af barnets modenhed afholder værgeren for barnet en samtale med barnet. Værgeren afgiver efter mødet med barnet en indstilling til spørgsmålet om genoptagelse. Barnets holdning tillægges betydelig vægt.

9.5. Genoptagelse ved overskridelse af tre års-fristen i børnelovens §§ 23 og 24

Bestemmelsen i børnelovens § 25 regulerer spørgsmålet om genoptagelse i tilfælde som nævnt i børnelovens §§ 23 og 24, hvor tre års-fristen er overskredet.

I disse tilfælde er det – udover at de almindelige betingelser i de nævnte bestemmelser skal være opfyldt – en betingelse,

- at der kan anføres ganske særlige grunde til, at anmodningen om genoptagelse ikke er fremsat tidligere,
- at omstændighederne i øvrigt i høj grad taler for genoptagelse, og
- at det må antages, at en fornyet behandling af faderskabssagen ikke vil medføre væsentlige ulemper for barnet.

Bestemmelsen tager bl.a. sigte på arvesager, hvor spørgsmålet om, hvem der er rette arvinger, bliver rejst. I sådanne tilfælde, hvor væsentlige hensyn kan tale for, at spørgsmålet om faderskab bringes i orden, må der navnlig lægges vægt på, om barnet nu har en sådan alder, at der ikke på urimelig måde gribes ind i dets opvækst og almindelige forhold. Endvidere må der bl.a. lægges vægt på baggrunden for, at sagen ikke er rejst tidligere.

I forbindelse med vurderingen af, om genoptagelse vil medføre væsentlige ulemper for barnet, vil det ofte være nødvendigt at inddrage barnet. Der bør i almindelighed holdes samtale med børn over 12 år, med-

mindre dette må antages at være til skade for barnet, eller samtalen må antages at være uden betydning for afgørelsen. Er barnet under 12 år, må det bero på en konkret vurdering af barnets modenhed m.v., om samtale bør holdes.

Det er efter bestemmelsen ikke en betingelse for genoptagelse, at barnet giver samtykke, men barnets eventuelle holdning forudsættes – afhængig af barnets modenhed og omstændighederne i øvrigt – tillagt betydelig vægt.

Kompetencen til at begære genoptagelse efter den foreslåede bestemmelse tilkommer de personer m.v., som er nævnt i børnelovens §§ 23 og 24. Er barnet nu myndigt, vil det på egen hånd kunne anmode om genoptagelse.

Statsforvaltningen har mulighed for at opfordre den mand, der kan blive barnets far, til – som led i undersøgelsen af om der bør ske genoptagelse – at medvirke ved en retsgenetisk undersøgelse sammen med mor og barn, hvis der i øvrigt er forhold, der i høj grad taler for, at han er barnets far. Viser det sig efter retsgenetiske undersøgelser, at manden ikke er faren, vil sagen kunne afsluttes med, at genoptagelse afslås.

Er barnet ikke myndigt, skal barnets værge varetage barnets interesser, når det overvejes at benytte retsgenetiske undersøgelser inden en eventuel genoptagelse af faderskabssagen. Der skal derfor som udgangspunkt beskikkes en værge for barnet. Beskikkelse af en værge sker efter reglerne i værgemålslovens § 47. Værgen bør være én af statsforvaltningens faste, professionelle værger. Afhængigt af barnets modenhed afholder værgen for barnet en samtale med barnet. Værgen afgiver efter mødet med barnet en indstilling til spørgsmålet om genoptagelse. Barnets holdning tillægges betydelig vægt.

9.6. Statsforvaltningens rolle i forbindelse med genoptagelse

Bestemmelsen i børnelovens § 26 regulerer spørgsmål om kompetence og procedure m.v. i forbindelse med sager om genoptagelse efter børnelovens §§ 21-25.

I børnelovens § 26, stk. 1, fastsættes det, at afgørelse om genoptagelse træffes af statsforvaltningen. Det gælder, uanset om den faderskabssag, der søges genoptaget, i første omgang er afsluttet i statsforvaltningen eller i retten.

Efter børnelovens § 26, stk. 2, kan en part inden fire uger efter statsforvaltningens afgørelse om genoptagelse forlange spørgsmålet indbragt for retten. Det indebærer bl.a., at statsforvaltningen i realiteten kun kan træffe afgørelse om genoptagelse, såfremt parterne er enige om det. Adgangen til at forlange sagen indbragt for retten gælder, uanset om statsforvaltningens afgørelse går ud på, at sagen skal genoptages, eller at den ikke skal genoptages.

Overskrides fristen, er statsforvaltningens afgørelse om genoptagelse endelig. Der vil efter almindelige principper efterfølgende kunne fremsættes ny begæring om genoptagelse, såfremt der fremkommer nye oplysninger af betydning for sagen.

Indbringes sagen for retten, skal retten kun tage stilling til genoptagelsesspørgsmålet og ikke til selve faderskabsspørgsmålet.

Det følger af børnelovens § 26, stk. 3, og af faderskabsbekendtgørelsens § 22, at en faderskabssag, der genoptages, skal behandles efter de almindelige regler i børnelovens kapitel 2 og 3 samt i faderskabsbekendtgørelsens §§ 2-4, § 6, § 7, stk. 1 og 3, § 8-12, §§ 14-19 og § 23. Dette indebærer bl.a., at sagen, uanset om den oprindeligt er afsluttet i statsforvaltningen eller i retten, i første omgang skal behandles i statsforvaltningen, og at det her er lovens almindelige regler, der finder anvendelse.

Faderskabssager, hvor der er sket bortadoption af barnet, kan også genoptages. Statsforvaltningen skal i disse sager tilrettelægge sagsbehandlingen således, at de oprindelige forældre og adoptanterne ikke kan få kendskab til hinandens identitet. Det forudsættes i den forbindelse, at retten til aktindsigt m.v. i nødven-

digt omfang begrænses efter forvaltningslovens og offentlighedslovens almindelige regler. Endvidere indeholder persondataloven regler, der begrænser adgangen til at videregive oplysninger.

Hvis faderskabet er blevet registreret, er der ikke noget til hinder for, at barnet senere – hvis det ønsker det – kan få oplyst, hvem dets genetiske far er.

Bestemmelsen i børnelovens § 26, stk. 4, har til formål i rimeligt omfang at beskytte mænd, der har været inddraget i den første faderskabssag, mod også at blive inddraget i den nye sag. Det er således fastsat, at den, der tidligere har været part i sagen, men som efter udfaldet af retsgenetiske undersøgelser eller bevis om, hvorvidt han i perioden, hvor moren blev gravid, har haft seksuelt forhold til moren, ikke er anset for barnets far, ikke på ny kan inddrages i sagen, medmindre han selv ønsker det.

Dette gælder dog ikke, hvis den pågældende i forbindelse med den tidligere sag har afgivet falsk forklaring for retten om forhold af betydning om sagen, eller der med hans viden er sket identitetsforveksling, ombytning af genetisk materiale eller anden tilsvarende fejl, der kan have haft betydning for sagen.

10. Kunstig befrugtning

10.1. Faderskab ved kunstig befrugtning

Reglerne om faderskab ved kunstig befrugtning er udformet i nær sammenhæng med lov nr. 460 af 10. juni 1997 om kunstig befrugtning i forbindelse med lægelig behandling, diagnostik og forskning m.v. er efterfølgende blevet ændret ved lov nr. 923 af 4. september 2006 om kunstig befrugtning i forbindelse med lægelig behandling, diagnostik og forskning m.v.

Bestemmelsen i børnelovens § 27 regulerer den faderskabsretlige stilling for ægtemænd og partnere (samlevende) i tilfælde, hvor moren er blevet kunstigt befrugtet af en læge eller under en læges ansvar. Børnelovens § 27 gælder ikke i tilfælde, hvor kvinden har indgået registreret partnerskab eller lever i fast samlivsforhold med en anden kvinde.

Efter børnelovens § 27, stk. 1, skal morens ægtemand eller partner anses for barnets far, hvis han har givet samtykke til behandlingen, og barnet må antages at være blevet til ved denne. Udtrykket »partner« skal forstås i overensstemmelse med § 23, stk. 1, 1. pkt., i lov om kunstig befrugtning i forbindelse med lægelig behandling, diagnostik og forskning m.v. Efter denne bestemmelse skal der, før behandling med kunstig befrugtning indledes, indhentes skriftligt samtykke fra kvinden og dennes ægtefælle eller partner.

Det er efter bestemmelsen uden betydning, om befrugtningen af kvinden er sket med ægtemandens eller samleverens sæd, eller om hun i stedet er blevet behandlet med donorsæd. Det afgørende er alene, om der foreligger det nævnte samtykke fra morens ægtemand eller partner, og om barnet må antages at være blevet til ved den kunstige befrugtning.

Rejses der – f.eks. fordi tredjemand gør gældende, at han er barnets far, jf. børnelovens § 6, stk. 1 – faderskabssag, vil der normalt ikke opstå vanskeligheder ved fastslåelsen af faderskabet, såfremt moren er befrugtet med ægtemandens eller partnerens sæd. Selv i tilfælde, hvor det lægges til grund, at moren i den periode, hvor hun blev gravid, har haft seksuelt forhold til tredjemand, vil retsgenetiske undersøgelser normalt kunne vise, om det er ægtemanden (partneren) eller tredjemand, der er barnets far.

Er moren befrugtet med donorsæd, vil det ikke være muligt at undersøge donor, jf. nedenfor om sæddonorens faderskabsretlige stilling. Det vil imidlertid i sådanne tilfælde normalt gennem retsgenetiske undersøgelser af tredjemand kunne konstateres, om det er ham, som er far til barnet.

Er de nævnte retsgenetiske undersøgelser i særlige tilfælde ikke mulige, bygger bestemmelsen på en formodning for, at barnet er blevet til ved den kunstige befrugtning. Morens ægtefælle eller partner skal derfor i sådanne tilfælde anses som far til barnet, medmindre der på anden måde er helt særlige holdepunkter for, at tredjemand er barnets far.

Under hensyn til den betydning, som samtykke til kunstig befrugtning herefter i faderskabsmæssig henseende har for morens ægtefælle eller partner, er det i børnelovens § 27, stk. 2, fastsat, at samtykket til kunstig befrugtning skal være skriftligt og indeholde en erklæring om, at ægtefællen eller partneren skal være barnets far.

Familiestyrelsen anmodede i forbindelse med børnelovens ikrafttræden den 1. juli 2002 Indenrigs- og Sundhedsministeriet om at sørge for, at samtlige fertilitetsklinikker og hospitaler, der foretager kunstig befrugtning, blev gjort bekendt med reglerne og de udvidede krav til, at samtykkeerklæringens indhold samt påtagelse af faderskabet med virkning fra den 1. juli 2002 skulle være indarbejdet i de eksisterende erklæringer, jf. § 23 i lov om kunstig befrugtning i forbindelse med lægelig behandling, diagnostik og forskning m.v.

10.2. Sæddonorens faderskabsretlige stilling

Efter børnelovens § 28, stk. 1, kan en sæddonor ikke dømmes som far til et barn, der med hans sæd er blevet til ved kunstig befrugtning af en anden kvinde end hans ægtefælle eller partner, hvis sæden er doneret med henblik på en læges anvendelse ved kunstig befrugtning eller til en offentlig eller privat sædbank, der opfylder sundhedsmyndighedernes krav til formidling af sæd.

Bestemmelsen skal ses i lyset af det princip om anonymitet for sæddonorer, som ligger til grund for lov om kunstig befrugtning i forbindelse med lægelig behandling, diagnostik og forskning m.v.

Bestemmelsen omfatter ikke kunstig befrugtning af sæddonors hustru eller partner. Dette skal ses i sammenhæng med børnelovens § 27, hvorefter ægtemanden eller partneren til en kvinde, der er blevet kunstigt befrugtet, og som har givet samtykke til behandlingen, anses som barnets far. Dette gælder også, hvor kvinden er blevet kunstigt befrugtet med ægtefællens eller partnerens sæd.

Bestemmelsen bygger i øvrigt på en sondring mellem, om manden har doneret sin sæd med henblik på en læges anvendelse ved kunstig befrugtning eller til en offentlig eller privat sædbank, som opfylder sundhedsmyndighedernes krav til formidling af sæd, eller dette ikke er tilfældet. Ved henvisningen til sundhedsmyndighedernes krav til formidling af sæd sigtes til de sundhedsfaglige regler, som Sundhedsstyrelsen efter § 20, stk. 2, i lov om kunstig befrugtning i forbindelse med lægelig behandling, diagnostik og forskning m.v. kan fastsætte om donation, anvendelse og opbevaring af sæd.

Det følger af børnelovens § 28, stk. 2, at hvis sæden ikke er blevet doneret som nævnt i børnelovens § 28, stk. 1, skal sæddonor anses for barnets far. Det gælder dog ikke, hvis sæden er anvendt uden donors vidende eller efter hans død.

I situationer, hvor det på baggrund af morens oplysninger om, hvem der er eller kan være far til barnet, må anses for umuligt at finde donoren, kan statsforvaltningen henlægge sagen.

Dette vil f. eks. være tilfældet, hvis det undtagelsesvist må antages, at moren ikke tilbageholder oplysninger, men at hun simpelthen ikke ved eller ikke kan få oplyst, hvem der kan være faren.

Familiestyrelsen har i cirkulæreskrivelserne af 11. juni 2003, 14. juli 2009 og 15. april 2010 taget stilling til faderskab i forbindelse med kunstig befrugtning. Er moren enten enlig eller har indgået registreret partnerskab med eller lever i fast samlivsforhold med en anden kvinde, kan faderskabssagen henlægges, hvis nogle nærmere beskrevne betingelser er opfyldt. Statsforvaltningen skal i denne forbindelse være særligt opmærksom på, hvilken type donor, der er anvendt ved befrugtningen.

10.3. Behandlingen af faderskabssager, hvor der er sket kunstig befrugtning

Det følger af børnelovens § 29, at de almindelige regler i lovens kapitel 1-4 – med de ændringer, der følger af børnelovens §§ 28 og 29 – finder tilsvarende anvendelse i sager om faderskab ved kunstig befrugtning.

Det betyder bl.a., at faderskabet til et barn, som er blevet til ved kunstig befrugtning, kan registreres efter de almindelige regler i børnelovens §§ 1-3, og at der frit kan rejses faderskabssag inden for seks måneder, jf. børnelovens § 5, stk. 1. Den tredjemand, der mener, at han er far til barnet, vil kunne få spørgsmålet prøvet efter reglerne i børnelovens § 6.

Rejses der faderskabssag, gælder de almindelige regler herom i børnelovens kapitel 2 og 3. Genoptagelse kan ske efter reglerne i børnelovens kapitel 4. Herudover finder faderskabsbekendtgørelsen og denne vejledning også anvendelse.

Se pkt. 7.2. om sager om faderskabet til et barn, som er blevet til ved kunstig befrugtning, og hvor moren enten er enlig eller har indgået registreret partnerskab med eller lever i fast samlivsforhold med en anden kvinde.

11. Adoption

Selvom en mor ønsker at bortadoptere sit barn, skal faderskabet til barnet søges fastslået. De almindelige regler i faderskabsbekendtgørelsen og denne vejledning finder således tilsvarende anvendelse, når en mor vil bortadoptere sit barn. Uanset ønsket om bortadoption skal moren derfor også oplyse, hvem der er eller kan være far til barnet.

Dette skyldes både hensynet til den biologiske far og barnet. Faren får ved fastslåelse af faderskabet mulighed for at udtale sig om den påtænkte bortadoption. Endvidere får barnet mulighed for på et senere tidspunkt at få kendskab til identiteten af sin biologiske far, hvis barnet måtte ønske det.

Vægtige hensyn til barnet taler for, at adoptionen gennemføres så hurtigt som muligt efter, at barnet er tre måneder gammelt.

Det er derfor vigtigt, at statsforvaltningen i disse tilfælde tilrettelægger behandlingen af faderskabssagen på en sådan måde, at sagen kan afsluttes hurtigt.

Dette indebærer bl.a., at statsforvaltningen i tilfælde, hvor det modtager underretning om, at en mor vil bortadoptere sit barn, straks bør indlede behandlingen af faderskabssagen, herunder indkalde moren til et møde. Dette møde kan i visse tilfælde afholdes allerede før barnets fødsel.

Hvis der er indgivet en ansøgning om adoption af registreret partners barn fra fødslen, og hvis parterne oplyser, at betingelserne i adoptionslovens § 8 a er opfyldt, bør faderskabssagen indledes. Faderskabssagen vil kunne afsluttes inden barnets fødsel. Når faderskabssagen er afsluttet kan adoptionssagen behandles.

11.1. Moren oplyser, at hun har haft seksuelt forhold til en eller flere mænd

Hvis moren oplyser, at hun har haft seksuelt forhold til en eller flere mænd i den periode, hvor hun blev gravid kan det være hensigtsmæssigt, at statsforvaltningen straks indkalder de pågældende til møde i statsforvaltningen.

Anerkendes faderskabet til barnet, kan faderskabssagen afsluttes på det foreliggende grundlag.

Anerkendes faderskabet ikke, bør statsforvaltningen opfordre parterne til at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser, som bør gennemføres hurtigst muligt.

Statsforvaltningen kan rette henvendelse til Familiestyrelsen for at få fremskyndet gennemførelsen af de retsgenetiske undersøgelser. Familiestyrelsen har indgået en aftale med Retsgenetisk Afdeling på Retsmedicinsk Institut på Københavns Universitet, som undersøger de udtagne prøver. Ifølge aftalen kan Familiestyrelsen skriftligt bede Retsgenetisk Afdeling om at opprioritere disse sager.

Statsforvaltningen bør endvidere ved mødet vejlede den eller de pågældende mænd om, at der kan gives samtykke til, at bortadoptionen gennemføres. Dette kan være aktuelt, hvis faderskabssagen undtagelsesvis måtte trække ud, f.eks. fordi der er problemer med at gennemføre møder med sagens parter.

Hvis manden (mændene) erklærer sig indforstået hermed, vil adoptionen kunne gennemføres uden at afvente faderskabssagens afslutning.

Gennemføres en adoption, selvom faderskabssagen endnu ikke er afsluttet, vil faderskabssagen i almindelighed skulle fortsætte, således at det så vidt muligt fastslås, hvem der er barnets far. At faderskabet fastslås vil ikke berøre adoptionens gyldighed og vil – som følge af adoptionen – ikke have nogen retsvirkning for den pågældende mand, for barnet vil ikke have legal arveret efter faren, og faren vil normalt ikke vil have ret til samvær med barnet.

Viser retsgenetiske undersøgelser, at ingen af de udpegede faderskabsmuligheder kan være far til barnet, må statsforvaltningen straks indkalde moren til et nyt møde, hvor hun skal oplyse, hvem der ellers er eller kan være far til barnet.

Ønsker en mand, som efter morens oplysning er eller kan være far til barnet, ikke at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser, eller vil han på baggrund af gennemførte retsgenetiske undersøgelser ikke anerkende faderskabet til barnet, indbringer statsforvaltningen sagen for retten, jf. børnelovens § 13, nr. 2 og 4.

Oversendes sagen til retten, bør statsforvaltningen gøre retten opmærksom på, at moren ønsker at bortadoptere barnet, eller at barnet ønskes bortadopteret uden samtykke, jf. adoptionslovens § 9, stk. 2-4, således at retten også kan tilrettelægge en hurtig og effektiv behandling af sagen.

Ved bortadoption bør det undgås at udlevere oplysninger om barnet (navnlig CPR-nummer), som de biologiske forældre senere vil kunne identificere barnet ud fra.

11.2. Ingen mand er oplyst som mulig far

I en situation, hvor en mor ønsker at bortadoptere sit barn, og hvor der ikke er oplyst en mulig far, bør statsforvaltningen overveje at lade en særlig børnesagkyndig gennemføre samtalen med moren. Dette skal ses i lyset af den tilstand, som moren befinder sig i.

Hvis moren oplyser, hvem der er eller kan være far til barnet, indkalder statsforvaltningen den eller de pågældende mænd til møde i statsforvaltningen. Sagen behandles i øvrigt i overensstemmelse med de almindelige retningslinjer, jf. ovenfor.

Vil moren ikke oplyse, hvem der er eller kan være far til barnet, må sagen indbringes for retten. Statsforvaltningen vejleder i forbindelse med fremsendelsen til retten om sagens hastende karakter, jf. pkt. 11.1.

Er moren ude af stand til at oplyse, hvem der er eller kan være far til barnet, vil faderskabssagen efter omstændighederne kunne henlægges (afsnit 7.2).

12. Klage

Efter børnelovens § 35 kan statsforvaltningens afgørelser efter børneloven ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

Baggrunden er, at alle faderskabssager skal indledes ved statsforvaltningen, men at der er en meget let adgang for sagens parter til at indbringe sagen for retten.

Familiestyrelsen har som ressortmyndighed et almindeligt tilsyn med bl.a. statsforvaltningernes virksomhed efter loven. Det betyder bl.a., at Familiestyrelsen – både generelt og i konkrete sager – kan afgive vejledende udtalelser m.v. til bl.a. statsforvaltningerne.

Klager over statsforvaltningens passivitet, inhabilitet og aktindsigt vil dog kunne indgives til Familiestyrelsen.

13. *Kompetence*

International kompetence

Retsplejelovens § 456 b regulerer domstolenes internationale kompetence i faderskabssager, jf. faderskabsbekendtgørelsens § 23. Retsplejelovens § 456 b finder også anvendelse på spørgsmål om statsforvaltningernes internationale kompetence.

Bestemmelsen har følgende ordlyd:

»§ 456 b. Sag kan indbringes for retten her i landet, hvis

- 1) moderen eller barnet har bopæl her,
- 2) en mand, der er part i sagen, har bopæl eller ophold her, eller hans dødsbo behandles eller har været behandlet her, eller
- 3) faderskabet her i landet er registreret efter børnelovens §§ 1-3, anerkendt efter børnelovens §§ 14 eller 19 eller fastslået ved dom.

Stk. 2. Sag efter anmodning fra en mand, der efter børnelovens § 6 har ret til at få prøvet, om han er barnets far, kan dog kun indbringes for retten her i landet, hvis moderen og barnet har bopæl her.

Stk. 3. Reglerne i stk. 1 og 2 kan fraviges ved overenskomst med fremmed stat.«

Bestemmelsen indebærer, at statsforvaltningen har kompetence til at behandle en faderskabssag her i landet, hvis moren, barnet eller en faderskabsmulighed har bopæl i Danmark. Får en herboende mand et barn med en kvinde, der bor i udlandet, kan statsforvaltningen tage imod en faderskabsanerkendelse, og faderskabet fastslås således efter dansk ret, jf. stk. 1, nr. 2.

Det skal bemærkes, at ved bopæl forstås domicil, og ved ophold forstås lovligt ophold. Dette gælder også for f.eks. EU-borgere, der opholder sig i landet eller andre, der opholder sig lovligt med visum eller opholdstilladelse. Det er således ikke et krav, at manden har et dansk CPR-nummer.

Har hverken moren, barnet eller en faderskabsmulighed bopæl i Danmark, kan sagen behandles af statsforvaltningen hvis betingelserne i stk. 1, nr. 2-3 er opfyldt. Dette har navnlig betydning for muligheden for at søge genoptagelse af en faderskabssag, der er afgjort i Danmark.

Bestemmelsen i stk. 2 indebærer en begrænsning i adgangen for en mulig far til at få behandlet en faderskabssag i Danmark: En mulig far vil ikke kunne kræve at få prøvet, om han er far til et barn, der ikke bor her i landet, når barnets mor heller ikke bor her. Dette gælder, uanset at han har haft seksuelt forhold til moren i den periode, hvor hun blev gravid, og inden seks måneder efter barnets fødsel rejser faderskabssag.

Danmark har ikke indgået overenskomster, der er omfattet af stk. 3.

Statsforvaltningernes opmærksomhed henledes på, at retsplejelovens § 456 b beskriver statsforvaltningernes og domstolenes internationale kompetence, mens personregisterføreren har kompetence til, at registrere et faderskab i forbindelse med anmeldelse af et barns fødsel, når fødslen har fundet sted i Danmark, jf. § 1 i bekendtgørelse om registrering af faderskabet i forbindelse med anmeldelse af barnets fødsel.

Hvis barnet er født i Danmark (hjemmefødsel eller sygehus) anmelder myndighederne fødslen til personregisterføreren. Det betyder, at hvis forældrene i forbindelse med registrering af barnets fødsel (normalt inden 14 dage) indsender en omsorgs- og ansvarserklæring til sognet, hvor barnet er født, kan erklæringen registreres, uanset at både barn og forældre er bosat i udlandet. Hvis forældrene på et senere tidspunkt indsender en omsorgs- og ansvarserklæring til sognet, hvor barnet er født, kan erklæringen ikke gyldigt registreres.

Hvis statsforvaltningen modtager en omsorgs- og ansvarserklæring i forbindelse med barnets fødsel, kan statsforvaltningen ikke behandle sagen, hvis hverken mor eller barn bor her i landet, eller hvis faderskabs-

muligheden ikke har bopæl eller ophold her i landet. Erklæringen kan dog videresendes til sognet, hvor fødselsanmeldelsen har fundet sted eller tilbagesende til forældrene med oplysning om, at de kan indsende den til sognet til registrering af faderskabet. Ved henvendelse fra danske par bosat i udlandet skal de vejledes om, at de ikke kan få faderskabet afgjort efter dansk ret, hvis barnet fødes i udlandet, men at dette kan ske, hvis barnet fødes i Danmark og de i forbindelse med barnets fødsel indsender omsorgs- og ansvarserklæring til det sogn, hvor fødslen er anmeldt.

Statsforvaltningen skal være opmærksom på forskellene i den internationale kompetence i tilfælde, hvor sagen modtages fra personregisterføreren, og parterne har bopæl i udlandet.

Stedlig kompetence

Er der kompetence til at behandle faderskabssagen i Danmark, skal der tages stilling til, hvilken statsforvaltning, der har stedlig kompetence til at behandle sagen.

En faderskabssag skal som hovedregel behandles ved den statsforvaltning, hvor moren bor eller opholder sig, jf. faderskabsbekendtgørelsens § 24, stk. 1. Årsagen til, at det er morens bopæl eller opholdssted, som er afgørende, er hensynet til, at sagen bliver oplyst bedst muligt, og at den bliver fremmet hurtigst muligt.

Hvis moren ikke bor eller opholder sig her i landet, behandles sagen af den statsforvaltning, hvor den mand, der er part i sagen, bor eller opholder sig. Er flere mænd parter i sagen, bestemmer Familiestyrelsen, hvilken af de kompetente statsforvaltninger der skal behandle sagen, jf. faderskabsbekendtgørelsens § 24, stk. 2.

I andre situationer, f.eks. hvis moren er død, og der ikke er oplysninger om, hvem der er eller kan være far til barnet, behandles sagen af Statsforvaltningen Hovedstaden, jf. faderskabsbekendtgørelsens § 24, stk. 3. Dette gælder også, når statsforvaltningens internationale kompetence alene skyldes, at barnet har bopæl her i Danmark, og når der søges om genoptagelsen af en faderskabssag, der er behandlet her, og ingen af parterne længere bor i Danmark. I sidstnævnte situation er det således ikke den statsforvaltning, der f.eks. har modtaget anerkendelse af faderskabet, der skal behandle anmodningen om genoptagelse.

I tilfælde, hvor moren flytter til en anden statsforvaltning, må den statsforvaltning, der behandler faderskabssagen vurdere, om sagen skal sendes videre til morens nye statsforvaltning. Hvis moren f.eks. endnu ikke er blevet indkaldt til møde, og det i øvrigt skønnes hensigtsmæssigt, kan sagen sendes videre til morens nye statsforvaltning. Hvis reel sagsbehandling er indledt, bør sagen dog forblive i den statsforvaltning, hvor sagen blev rejst.

Også i tilfælde, hvor barnet ikke bor sammen med moren, er morens bopæl eller opholdssted som udgangspunkt afgørende for, hvilken statsforvaltning der skal behandle sagen.

Hvis der i øvrigt opstår tvivl om, hvorvidt statsforvaltningen kan behandle en sag, kan statsforvaltningen forelægge spørgsmålet for Familiestyrelsen.

Familiestyrelsen, den 7. juli 2011

NEEL PRYDS

/ Jens Ross Jensen